

ELŐFIZETÉS

HELYEN:
 Egy évre ..... 12 korona.
 Három hónapra ..... 4 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 14 korona.
 Három hónapra ..... 5 k. 40 f.
IRÁDÉKOK:
 6-határú postai csekk egyszer 20 fill.
 Minden következéskor 10 fillér.
 Nyilatkozat cseré 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és eszaki egyetemi
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 101.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József tércsúsz-ut 21. sz.
 TELEFON-SZÁM: 111.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, november 29.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérlők: A Westinghouse-gyár.
- A belügyi tárca.
- Kilencötöt-tizenkettőig.
- Háboru előtt.
- Politikai csamege.
- A könyörület hajlékal.
- Szelle József váltója.
- A párisi Schönbergerné szeretői.
- A keringő alkonya.
- Amiről beszélnék.
- Tarkaszinpad, kiállítás, tánc a Fehér-keresztben.
- A párisi Schönbergerné szeretői.
- Tarkaságok.
- Tárca: Zsur madame Rózánál. Irta: Pártos Szilárd. — Egyén és vallás. Irta: Ádám Éva.

A Westinghouse-gyár.

Arad, november 28.

Másfél esztendő küzdés, akadályokat bontó harc, tőkét és érdeklődést hódító hadjárat után végre a célhoz jut az aradi Westinghouse-gyár. Ha a közmondás: „várt leány várat nyer”, a törvény erejével állana mindenre, akkor ez a gyár lenne Arad legjobb, legkedvesebb vállalata. Azóta, hogy a polgármester a gyár ügyében Párisba utazott, hányféle változatban, hányféle érzések között került elő az újságban, az aktákban, a közgyűlési beszédekben a vasuti légfűtékek feltalálójának neve, amely az aradi gyár tervéhez is kapcsolódik! Egyszer a színes remények hullámain, azután a mozdulatlan zatonyon, a „blamázon” gonyolódók mosolya között, azután új, biztató vizetekre jutva, majd ismét a hajótörés veszedelmében, — míg végre most a biztos révbe ért el.

Vasárnap tartja meg az aradi Wes-

tinghouse-gyár részvénytársaság alakuló közgyűlését. Hosszu időn át folytatott küzdelmek után ez határozott sikerét jelentí az aradi gyáralapítási akciónak. Az alakuló közgyűlés megtartása azt jelenti, hogy mindazokat a tényezőket, a melyek együttműködése, szövetkezése az aradi gyáralapítás érdekében szükséges volt, sikerült a vállalat részére lekötni. Ami ezután következik, magának a gyárnak föl-építése, üzembe helyezése, már csak technika, csupán annyi, hogy a nagy fáradsággal tervezett, megkészíteti formába az anyagot beleöntik.

Visszanézve a másfél esztendőre, az előkészítés munkája szinte gyönyörködtető példáját mutatja a kemény energiának, a céltudatos akaraterőnek. Újába került az aradi Westinghouse-gyár tervének minden, ami hasonló vállalkozást meghiusíthat: az amerikai tröszt-válság, a tőke-megzorítások, a vállalkozás iránt való közömbösség, más városok versengése, s végre a bizalmatlanság, a mely a hosszas vajudás alatt, ha nem is indokoltan, de mindenesetre érthetően életre kapott. S hogy ilyen nagy akadályok utvesztőjében a terv meg nem semmisült, és hogy mégis az eredményhez jutott, — ez magában is tanúsága a terv életrevalóságának, az alapítók komolyságának, s a józan számításnak, a melyre az aradi Westinghouse gyárat építették. Kisebb és nagyobb gyári-tervek egész sora került azalatt felszínre, s a legtöbbje — a textil-gyárnak szintén reális, komoly ügyét kivéve, — az első szellőre megsemmisült.

A sok, komoly tartalom nélkül való, buborék módjára szétpattant terv, az

adoptálásra hiába váró gyár-ötletek és a céltalanul kóválygó aláírási ivec, amelyek egy-egy ilyen tervre vonatkoztak, szinte kompromittálták a lelkesedést, amelyvel annak idején a gyáralapításba kezdünk. És lám: abból a lelkesedésből mégis valóság, mégis siker formálódott ki.

De ehhez a győztes energiához emberek is kellettek. Két ilyen egész, erős embert ismert meg Arad városa a Westinghouse-küzdelmek során Kunz József és Papp Gézában. Az aradiakhoz erős szálal, az igaz vonzódás kötelékével fűzi őket ennek a tervnek sikere. Nem közölünk valók, szinte tőlünk idegen emberek s ezért annyival inkább megilleti őket kitartó buzgalmukért az aradiak köszönete. S különösen az utóbbit még azért is, hogy ő, a torontáli ember megtudott győzni bennünket, aradiakat, hogy nekünk igenis kívánatos és hasznos, mikép a Westinghouse-gyár Aradon létesüljön.

A hosszú várakozáson kívül még egy sajátos körülmény teszi nevezetessé az aradi Westinghouse-gyár tervét. Ez az első gyáralapítás, amelyet Arad nem csupán a szokásos kedvezésekkel, ingyen telekkel, adómentességgel, hanem anyagi áldozattal, a vállalat alapítóijében való részesedéssel is támogat. A részvénytársaság megalakulása, amely befejezetté válik, megerősíti azt a reményt, hogy az aradi Westinghouse-gyár jövője igazolni fogja ezt az áldozatot s megfogja hozni eredményeit nemcsak a város részvényeinek kamatoztatásában, hanem a nagyobb haszonban is, amelyet a város forgalmának, a kereskedelemnek és iparnak hozni fog.

Zsur madame Rózánál.

*

Madame Rózánál zsúr van minden Páratlan szerda délután,
 Madame Rózánál nincs ilyenkor
 Fiatal ember és leány.
 A zsurnak egy vendége van csak,
 Monsieur János, az öreg,
 De Róza ugy sűrű-forog épp,
 Mintha husz embert vendégelne meg.

Mert monsieur János volt egykor
 A deli, délceg ideál,
 Madame Róza a bái, a szépség,
 Találkozó helyük: a bál . . .
 Azóta hány tavasz virult el,
 S hány lomha tél suhant tova,
 Őszbe borultak mindaketten,
 . . . S biz, nem lehettek egymásé soha.

S hogy néha mégis visszalopják
 A mult idők emlékeit,
 Az elvirágozott, szép szerelmet,
 A mely még most is felhevit,
 Jó Róza asszony régtől fogva
 Félnapot János urra szán,

Madame Róza zsurt rendez minden Páratlan szerda délután.

— Monsieur János jön. Mint illik
 Köszönti csendbe asszonyát,
 Kis asztal mellé ül. Már Róza
 Hozza a párolgó teát.
 Pár szendvics . . . kis gyümölcs utána,
 Ennyiből áll a lakoma,
 János meg Róza szembe ülnek,
 — És nem unatkoznak soha.

Nevetgélnek és diskurálnak.
 Kártyát szednek aztán elő,
 Csendes pikettezésbe kezdnek,
 (Zsur fix-eken ez mára fő.)
 És elmulatnak, elvigadnak
 De csak szolidan, csendesen . . .
 — Hogy még egy zsuron ily vidáman
 Volnának, — azt alig hiszem.

Igaz, hogy néha megtörténik,
 — Minek történni nem szabad —
 Hogy János ur és Róza asszony
 Elszunnyad a játék alatt.
 Elbóbiskolnak . . . meg-meg biccen
 Fejük, — be szép álmuk lehet —

Majd felriadnak... „Pardon“... „Pardon“...
 S boszorkodnak a történetek felett.

Azért ők ketten jól mulatnak,
 Két ószbe lépő nyári fény,
 Még illatos virágok nyílnak
 A szívük titkos rejtekén.
 A zsurjukon jobban vigadnak,
 Mint sok ficsur és sok leány,
 Minden — alig várt, csendes, édes —
 Páratlan szerda délután . . .

Pártos Szilárd.

Egyén és vallás.

Irta: Ádám Éva.

Minden időkben és minden ember lelkében létezett valamelyes érzés, mely összefügg a vallásossággal. Olykor ez az érzés valósággal Istentagadás és mégis alapjában a vallást szolgálja. S mindig az egyén lelki műveltségétől függ, hogy minő viszonyba helyezi magát, életét, lelkét a földöntuli világgal.

Vannak lelkek, akik étherikus finomsággal, idealizálva látnak mindent s szinte belevész egész lelkük, egyéniségük a magasabb rendű világfelfogásba. Akik megszentelt szemekkel látnak és észrevesznek oly jeleket, miknek megértése nagyfokú intelligenciát ki-

A belügyi tárca.

A képviselőház ülése.

Az Aradi Közlöny távirati értesülése.

Budapest, november 28.

Tíz órakor még alig 3-4 képviselő van a Házban. Justh Gyula természetesen pontos. Beszünk, hogy a Ház ülését a honatyák teljesen elhanyagolják, mi által a költségvetési vita teljesen elaposodik.

Egy kisebb csoport veszi körül Justh Gyulát: újságírók és képviselők. A tegnapi esti eseményekről folyik a beszéd, amikor Justh meglátja Mussa Gyulát és Máriássy Györgyöt. Midakettő közhíves, egyik jobbra, a másik balra sántít.

— Hat tíz mibe sántikáltak? — kérdi tőlük az elnök.

— Jobb dologban, mint a nemzetiségiek — felel Mussa. És megkezdődik jobb híján az anekdotázás.

Egyezre csak feltűnik a folyosó végén Barabás Béla, a belügyi költségvetés előadója, hóna alatt nagy aktatászkát, kebelében bizonyára nagy beszédet szorongat.

— Itt van már Barabás, — szól az elnök és kergeti befelé a képviselőket a terembe. Megszojálnak a csongók és Justh Gyula elnök kevéssel 10 óra után megnyitja az ülést. A kormány részéről jelen vannak Wekerle miniszter elnök, Andrássy Gyula gróf, Günther Antal, Apponyi Albert gróf és Darányi Ignác miniszterek. Rögtön áttértek a költségvetés részletes tárgyalásának folytatására. Nehány apró tétel elfogadása után következett a belügyi tárca költségvetése.

(Barabás szavai.)

Barabás Béla előadó röviden ismerteti és elfogadásra ajánlja, mert nincs olyan polgára az államnak, mely a belügyi költségvetés valamelyik tételét a maga részére igénybe ne venné. Az ebben felvett pénzt minden ember élvezi és mégis egy emberre csak 4 korona jut. A tárca kiadásai 85 millió 444.000 korona és tíz millióval több, mint az elmúlt évben.

(Az ellenzék.)

Maniu Gyula nem fogadja el a költségvetést. A választói reformról beszél. Wekerle és Andrássy folyton általános választói jogot ígértek s ígérték a pluralitást. Pedig ebben az országban addig békés fejlődés nem lesz, míg

a demokratikus reform nem lépett életbe. Azt mondta Andrássy, hogy az általános választói joggal a művelt államok rendelkeznek megelégedve. Ha a fundamentalizmussal meg vannak elégedve? (Zaj) Annak a politikának, melyet a mai kormány követ, nem a függetlenségi többség, hanem a hatvanhetes belügyminiszter a legfőbb irányítója.

Endrey Gyula: Ebben igaz van. (Zaj)

Maniu Gyula: A közigazgatás basáskodik a szentri még ma is foglalja a vármegyéket.

Viád Aurél: Családi férek azok!

Maniu Gyula: A gyűlölközés és egyesülési jogot reacionárius szellemmel kezelik. Bepanaszolja, hogy mellőzik a közigazgatási hivatalok betöltésénél a nem magyar családok fiait.

Förster O.ó: Mert nem felelnek meg.

Maniu Gyula: Aki nem válik be, el kell csapni.

Förster O.ó: Egy se maradj!

Maniu Gyula: A költségvetést azért nem fogadja el, mert a közjólét céljait sem szolgálja.

Elnök: Az ülés 5 percre felfüggeszt.

Brody Ernő: Szerinte nem igaz, amit Maniu állított, hogy Magyarországon faji politikát üznek. Itt van osztálypolitika, de faji politika nincs. Nem kíván politikai kérdéseket érinteni, hanem a közegegyeségügy hiányairól kíván szólni. Statisztikai adatok a mord el s közli, hogy Magyarországon évente 70.000 ember hal meg tüdővészben s állandóan 30.000 tüdővésztes ember van Magyarországon. Minimális számításokkal az évi 75 millió korona tényleges munkavesztést és kiadást jelent. Az államnak tehát nemcsak szociális, hanem gazdasági szempontból is meg kell tenni mindent a tüdővész ellen. A külföldi államok példája mutatja, hogy lehet ez ellen a borzasztó betegség ellen védekezni. Azokat a lépéseket, melyeket ez irányban Magyarországon tettek, kevesli. Elismeri, hogy a téren utóbbi időben sok történt, de még mindig nem elég. A költségvetést nem fogadja el.

(Andrássy válasza.)

Andrássy Gyula: Az elhangzott ellenvetésekre válaszol. Nem áll az, hogy a kormány a segélyezési akcióktól kihagyta volna a nemzetiségeket. Csak oly esetben nem tömöríthetnek, melyeknek államellenes tendenciája van. A nemzetiségekkel szemben szeretettel viselkedik, forduljanak bármikor hozzá, ha bajuk van, de államellenes törekvéseik iránt kiméletesül harcol. Bródynek azt válaszolja, hogy szeretne volna, ha a kulturális kérdések megoldásában több történelem, de egyezre semmi sem megy. Kéri a budget elfogadását.

A Ház a belügyi költségvetést elfogadta.

(Részletes vita.)

A vármegyék tételénél
Pető Sándor szólal fel. Nehány mondat után Elnök figyelmezteti, hogy maradjon a tárgynál. Pető erre leül.
Farkasházy Zsigmond: Így nem lehet tárgyalni!

Elnök: Rendreutasítja Farkasházyt.

Farkasházy: Nagyvén éven át másképp kezelik a házszabályokat!

Elnök: Másadszor rendreutasítja Farkasházyt és kijelenti, ha továbbra is savorja az ülést, a mentelmi bizottság elé utasítja.

A csendőrség tételénél

Maniu Gyula: A csendőrséget politikai szolgálatok végzésével vádoltja.

Andrássy Gyula gróf: Tiltakozik a meggyanúsítás ellen.

A kereskedelmi tárca.

Nagy Emil előadó ismerteti a költségvetést. Supilo horvátul beszél a délutáni ülés bekezdéséig.

Ezután Szász József az államvasutaknál észlelt savorokat tette szóvá, majd a kormány néhány levele borvát interpellációkra választott.

Ere Nagy György mondta el interpellációját, amelyről Lipunk más helyén számoltunk be.

A császárjubiläum és a függetlenségi párt. Fővárosi tudósítónk telefonálja: Madélelőtt híre járt a Házban, hogy Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternek zokon esett a függetlenségi párt ama tagjainak magatartása, akik a tegnapi császárüdvözlés ellen szavaztak. E képviselők megbízásából Rátkay László és Leszkay Gyula felkeresték Kossuthot és kérdezősködtek a hír valóságáról. Kijelentették, hogyha a hír igaz, ők hajlandók kilépni a függetlenségi pártból. Kossuth Ferenc kijelentette, hogy a híresztelés alaptalan. O — ugymond — természetesen tartja, hogy a párt egyes tagjai, akiknek aggodalmait eloszlatnia nem sikerült, saját meggyőződésük szerint jártak el.

A császár üdvözlése ellen szavaztak tegnap: Beck Lajos, Beniczky Elemér, Justh János, Szász József, Virágh Gyula, Somogyi Aladár, Eber Antal, Ferdinándy Béla, Rics Endre, Vertán Endre, Rátkay László, Barabás Béla, Leszkay Gyula, Jeszenszky Ferenc, Gyal Gusztáv, Sümegi Vilmos, Kubik Gyula, Kuszka Iván és báró Sinyei Miklós.

ván s amelyek ezen megvilágításban látni engedik az Istent a végtelenségében.

Minél igénytelenebb dolgokban látja, érzi meg valaki az Istent: annál nagyobb és tisztább az ő vallásfilozófiája.

És vannak lelkek, akik képtelenek az elvont, spirituális dolgok felfogásához.

Kezük mindent érinteni akar. Lelkük mindenről lehamoza az eszményt. Matriális, sívár lelkek ezek. Örömeik egészen más világból valók, mint amazokéi. A virágnak nem az illatát érzik, nem attól kábulnak el, hanem gyorsan megállapítják, hogy a növényvilágnak mely osztályába tartozik.

Vallásos kedély: naiv, kedves gyermekkedély. Legpoetikusabb a gyermek hite, aki nem filozofál, hanem érez. Csillagot bámul, angyaljárást hall. Megmaradhat a lélek ilyennek a felnőtt korra is.

Ami a gyermek szemében szép és tiszta: a csillagfény, az angyaljószág. Ezt a szépséget vigyük át öntudattal az erkölcsi világunkba s bizonyára magasabb eszmét szolgáltunk vele.

A kicsiny szolgálónk berohant egy este szobánkba, ahol a család beszélgetett. Szinte beestett az ajtón és színében elváltozva hebegte:

— Ki akartam menni az udvarra, de a meghalt Jóska testvérem ott ül a lépcsőn s vár. Husz krajcárjával tartozom... Rettenetes volt nézni ennek a boldogtalan leánynak az ijedtségét. Hiszterikus sírás fogta el és nem tudtuk lecsendesíteni. Hiába volt valamennyiünk tudó

mányos beszéde. Nem és nem! Az ő testvére ott ül a lépcsőn és várja a husz krajcárt!

Végre is azt mondotta édes anyám:

— Holnap kapsz husz krajcárt: elviszed a templomba. Akkor nem jár utána Jóska. Most menj, imádkozz és feküdj le.

Sőt asem felejttem el ezt a jelenetet. Tudok még hasonlót.

Akkor ezt gondoltam: lám, ez az ostoba, buta babona nem egyéb, mint vallásos hit. Ennek a leánynak az intelligenciája ily formában váltja ki. Boszantóan ostoba, de mélységesen naiv és őszinte. Valamit érez, hogy ő bűnös. Nem adta meg a husz krajcárt, amit, ki tudja, mily keservesen adott neki Jóska. Főhámad lelkében a vád. Jóvá tenni szeretné.

Mi más volna ez, mint a vallás? A pénzt elviszi a templomba. Lelkiismerete lecsendesül; a látomány tűnik.

Ez a lány egy paraszt szolgáló volt s esete gondolatokat adott lelkemnek. Valamint ez is:

Templomban voltam. Nem tudtam imádkozni, mert tekintetem megakadt az előttem ülő nagyságos asszonyon. Egy kis fiú volt vele.

Talán családi vonás volt ez, nem tudom, de anya és fia tekintete, mint a gyík, ugy szaladgált. Egyik kalapról a másikra, ruhára, keztükre, cipőre. Jaj volt annak, aki lát körébe esett! Sohase láttam ily buta, fegyelmetlen együgyűséget! A világ legnagyobb nyugalmával szemlélődött ő és a fia.

A pap valami koldus esetről beszélt. Ez természetesen igen alantas téma volt egy nagyságos asszony számára. Hát ide-oda tekintgetett. A szemét is jól összehuzta s úgy fordult: végre hozzám, aki közvetlenül a háta mögött ültem. Ma se tudom, hogy állottam meg, hogy szembe nem kacagtam vele, vagy meg nem kérdeztem:

— Ugy-e meg van botránkozva a tavalyelőtti kalapomon?

Csak azért nem kérdeztem, mert a papa a koldussal kapcsolatban most egy hercegről kezdett beszélni.

Herceg!! Ez már valami! Ónagysága megvető és meglepő kicsinyléssel fordul el tőlem, uri könyökével alaposan meglöki a más irányba bámészkodó fiút s hallom, el se felejttem soha, amint mondja:

— Agyonütlek... ide hallgass... haj, egy hercegről beszél!...

Kell ehhez magyarázat? Ugy-e nem? Hát, ugy-e hogy a vallásba az ember lelke visz intelligenciát vagy materializmust?

Egy elég nagy ref. község temetőjében csavarogtam. Egy köre vésett sírfeliratot találtam:

Eleget járt a lábán
Nyugodhatik a hátán...

Szavamra mondom: szememmel láttam e bus feliratot.

Kilencről — tizenkettőig.

Változás a tanításban. — Az iskolaszék határozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 29.

December hó elsejével már reggel kilenc órákor kezdődik a tanítás Arad város összes elemi iskoláiban. *Mülek Lajos* doktornak a gyermek iránt érzett szeretete által diktált indítványát az iskolaszék ma tartott ülésében hosszabb vita után elfogadta. A tantestületek képviselői elleneztek, ártalmasnak, kivihetetlennek mondták. *Mülek dr.* ezzel szemben jóakaratra apellált, *Laitner Ernő dr.* pedig bebizonyította, hogy a modern gyermekpedagógiának elengedhetetlen követelménye az, amit *Mülek dr.* kíván. Az iskolaszék többsége határozattá is emelte az indítványt, a szülők örömeire.

Az Aradi Közlöny bőven foglalkozott *Mülek Lajos dr.* amaz üdvös javaslatával, hogy az összes elemi iskolákban november tizenötödiktől március tizenötödikéig a gyermekek oktatása reggel kilenc órákor vegye kezdetét.

Kovács Vince iskolafelügyelő referálta az ügyet, s minthogy az indítvány későn érkezett, azt kérte, hogy erre a tanévre csak december 1-től március 1-ig terjedő időszakra mondassék ki a reform. Imertette egyszersmind a lapunk mai számában megjelent tantestületi ésszavételeket is, amelyeket *Csirdáky Márton* igazgató egy beadvánnyal egészített ki; a reformot azért ellenzi, mert ezzel sok osztályban a tanítás déli 12, sőt 1 óráig is tartana s ez által sok szegény szülő gyermekét nem használhatná fel délből ételhordásra.

Nemess Zsigmond dr.-nak *Mülek* indítványát pártoló felszólalása után *Laitner Ernő dr.* költ az indítvány védelmére s annak egészségügyi szempontokból is feltétlen megvalósítását kérte. A gyermeknek — ugymond — tizenegy órát kell aludnia s a modern pedagógia is azt tanítja, hogy minél kevesebbet tartózkodjék az iskolában.

Szilágyi György igazgató kérte a mai álla-

pot fenntartását. Az órarendi beosztás nehézségeire is rámutatott.

Csirdáky Márton a kilenc órai kezdettől a tanítás sikerét félti, mert az utcán csavargó gyermek lelke már nem oly fogékony mint azé, a ki hasulról jön az iskolába.

Indítványának védelmére *Mülek Lajos dr.* a főváros példáját állította az iskolaszék elé. Szakemberek véleményét olvasta fel s épen a tanítók részéről elhangzott ésszavételeket perhorreskálta. A tanítók — ugymond — mulatsának szeretettel a gyermek iránt és egy kis jóakarattal a kérdéssel szemben, akkor kitűnik, hogy megvalósítható a reform s minden amit ellene felvonultattak csak az ördög falrafestése.

Neuman Adolf a gáji iskola részére kivételes elbánást kér, mert tapasztalataiból tudja, hogy a szülők már reggel hétkor küldik iskolába gyermekeiket. Csak akkor szeretné Gájban is a kilenc órai tanítást, ha garanciát kap arra, hogy a gyermekek fűtött helyiségben felügyelet alatt ültetik el az időt.

Végül *Steinhardt Mór dr.* a szülők nevében, akik gyermekeiket nem kergetik már hét órákor az utcára, süggette az indítvány elfogadását, mert — ugymond — az iskola utóvégre megsem lehet más, mint tanítóház; az utcára kitett gyermekekről napközli otthonnal kell gondoskodni.

Esután szavaztak. Tizennégy szóval hat ellen elfogadta az iskolaszék *Mülek dr.* indítványát.

A KÖNYÖRÜLET HAJLÉKAI.

Megnyílnak a népkonyhák.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 28.

Az aradi szegénytanulókat segélyező egyesület immár két évtized óta teljesíti humanus hivatását. A város iskoláiban a szegénytanulókat s látja el téli ruhával, cipővel és a téli hónapokon át az arra utaltakat meleg étellel is segíti. Az emberszeretettel igen nemis munkája az, amit ezen egyesület a szegény iskolás gyermekek istápolásával végez.

Az egyesület érdemeiben gazdag slúcke, *Hauser* szívespé és *Kovács Vince* városi h. iskolafelügyelő, aki különben az egyesület titkára, így állapították meg a konyhák helyeit:

egy szál gyertya. Egy sereg purdó, dádó s a familia. Itt-ott csoportokba verődve gubbasztott a földön. Egyik-másik öszintén zokogott, a többi csak kesergett. Monoton, siri hangon. Néhol pipázva szórakoztak, a másik cifrákat káromkodva, átkiált a szomszédhoz. A gyereksereg meg azt találta ki, hogy egy sirra hordta a gyertyákat, egy ideig ott égette, azután az egészet áthordták a másikra. S így mindenik halott diszvilágítást kapott!

És ekkor, kérem, egy husz éves forma legény termett ott. Cigány Feketébb a többinél. Csizmában. Rengyos ruháján is látszik, hogy ünnepi díszben van. Hosszu nemzeti szín szalag lóg a zsiros kalapján. Mintha a jó hazaffy Veray János, gyermekkorom legszebb lantosa támadt volna fel. Kopott hegedű a kezében, s rajta nemzeti szalag. Vitte, vitte a szél, fellengett az ég felé.

— Jó estét! Nyugodjék csendesen.
— Huzzad Jóska...
— Mi vót?
— Leán'.
— Mekkora?
— Hát leán', az Isten verjen meg.
— Ver en meg téged, te hitvány'.
— Hát férhez adó vót-e?
— Mán gyermeke es vót...
— No nekem tudni kell, hogy olyant huzzak...

Figyeltem. Mit huz ennek a furcsán jellemzett halottnak.

1. A *Weitzer János-utcai* fiúiskola helyiségében ebédet kapnak a *Weitzer J. utcai A)* és *B)* fiú; a *Weitzer J. utcai A)* és *B)* leány, a *Hassinger-utcai* és az *Erzsébet városi leányiskolák* növendékei, összesen mintegy 120. Felügyel a gyermekekre *Schweffer Ilonka* tanítóné.

2. Az *ujtelepi fiúiskola*. Itt elhelyezést nyerne az *ujtelepi fiú* és *leányiskola* és a *Gizella-téri* állami iskolák növendékei ezek száma mintegy 60. Felügyel *Fülöp Endre* igazgató vezetése alatt a testület.

3. Az *Illés-utcai* iskolába befogadást nyer a *Mihály-utcai* állami iskola is. A növendékek száma 40. Felügyel *Csirdáky Márton* igazgató és testülete.

4. A *Kossuth utcai* iskolában 24 növendék van, itt *Marinkovics Péter* igazgató vezetése alatt felügyel a testület.

5. A *Szent Péter-téri* községi iskolában elhelyezték még a *Fürj utcai* és a *Csutora-utcai* állami iskolák növendékeit. Itt a növendékek száma 65, a felügyeletet *Maurer Mihály* igazgató vezetése alatt a testület gyakorolja.

A szegénytanulók ebédjének ily módon való kiosztása igazán a legjobb, mert itt nem csak ebédet kapnak a gyermekek, hanem előtte és utána felügyelet alatt foglalkoznak. Természetes azonban, hogy es így az egyesületnek nagyobb anyagi erejébe kerül; remélhető, hogy fokozottabb támogatással siet majd társadalmunk támogatására: a háromszáz szegény iskolás gyermek nyomorának enyhítésére.

Az egyesület elnöksége a *Weitzer János-utcai* iskola ebédjére a következő meghívót adta ki:

Meghívás. Az „Aradi Szegénytanulókat Segélyező Egyesület” 1. évi november hó 30 án (hétfőn) délelőtt osztja ki istápolójának az első ebédet, amelyre t. Cimedet tisztelettel meghívja. Aradon, 1908 november 28 án, özv. *Hauser Károlyné*, ezredesné, egyesületi elnök.

A következő sorokat kaptak:

Beállt a zordon tél. A nyomorlátogatta hajlék képe még sivárabb e zordon időszakban, mint egyébkor. A szükség jajszava sokkal hangosabb, mint máskor! A télnék ezer szükséglete elvonja sok helyütt még a betevő falatot is. Ilyenkor siet a jótékony a sorsüldözötték segélyére a legmegfelelőbbben. Kenyeret adni az éhezének, meleg etthont nyitni a didergőnek: ez feladata a legtisztább humanizmusnak. Erőteljes táplálékot nyújtani a családfenntartóknak, hogy megkereshessék a mindennapi szükségleteket családjuknak; meleg, erőteljes táplálékot adni a gyermekeknek, hogy a fejlődésben a gyenge törzs fenn ne akadjon. E célból nyílnak meg holnap újból a népkonyha kapui. Áldozatkészséggel megterített asztal mindenkinek nyújt meleg falatokat. Mi leszünk megelégedve, ha onnan min-

Milyen komikusan naiv és milyen sokat mondó! Benne van a néplelek, sajátság, kedély és az a jellegzetes humor, mely a temetők sírfeliratán is ott csillog.

Halottak napján kimentem az itteni temetőbe is.

„Csak egy virágszál” asszonyok kedélyesen kéregettek a bejáratnál. Meg vannak a magam szegényei, kiknek e napon valamivel többet adok. Most is. De azért a szép asszonyoknak is szántam visszajövet. Most siettem befelé.

Igazi halottak napi idő. Sötét felhők, bujkáló hold, nedves, síró szél, lobogó gyertyák, sírás, papok imája, dalárdák szélből elsodort hanghulláma.

Megálltam az elhagyatott siroknál. Lelkem megadta a maga részét a nyugovóknak.

Azután valami költői hangulat ragadta meg lelkemet. Elhagyott sirok mellől hallgatni, tigyelni!

Mi ez? Valami kacagtató módon cifra, keserves, kedélyes hegedüncogást hozott a szél. Soha naivabb hangokat! S mégis volt valami benne, ami jobban fájt, mint amott távolabb a gyász komor ünnepe.

Sokáig hallgattam. Hozta, hozta a szél... Követtem. Ezen a részen teljesen sötét volt a temető. Csak úgy botorkáltam egyedül. És elérkeztem a „temető árkába”, ahová a cigányokat temetik. A cigány csak vonuljon hátra!

Vagy tiz sirhalom volt ott. Mindeniken

Valami kacagó, komikus, bolondos operett-féle volt, tele egyéni zamattal, kesergő, síró hangulattal. Volt benne valami fájdalmas jaj, valami cigányes bánat.

Tovább megy a legény. Lobog utána a háromszíntű szalag.

— Jó estét!
— Húzd Jóska!
— Mi vót?
— Leán'. A testvérem...
— Hazudsz e? A rózsád vót...
— Fogadjunk egy felliter pálinkába, hogy a testvérem...

— Bizony Isten a' vót. — erősítik a többiek, akik csapatosan követték a legényt s úgy mentek az ide-oda széthányt sirokhoz.

— A tesvére vót... ma is élne ha az az ur nem lett volna...

Egy ur! Nagyobb vétek az, hogy ez órában, e helyen, ezek a nyomorultak, ilyen vonatkozásban beszélnek siránkozva egy urról.

Nagyobb vétek, mint az, hogy ezeken a sirokon pipaszónál, pálinkánál, káromkodva virrasztanak.

Ezt az órát sohasem felejttem el. Pénzemet gyorsan szétosztottam közöttük. A kijáratnál azt hiszem a szép asszonyok lesajnáltak, amiért nem adakoztam. Mindegy. Bűnnek tartottam volna az igazolást.

A vallás az ember lelkének, kedélyének egyensúlyozója, Amikor az megbomlik: romba dől egy erkölcsi világ.

denki jól eső érzéssel kel fel a hajlékot abban a tudatban hagyja el, hogy ott az emberszeretet fűtött tanyát. Amde mindezt intézményünk gyenge ereje képtelen megvalósítani, ami feladata. Azokhoz fordulunk tehát, akiknek a sors felelőset is juttatott. Kérjük: bocsássanak abból egy keveset intézményünk rendelkezésére s akár *készség*, akár *életmű* szer *adományait* által tegyék lehetővé azt, hogy mindenki, akit a tél fagyos hidege ajtónkhoz űz, derűs arccal, felujhott lélekkel hagyhassa oda az emberbaráti szeretetnek emelt hajlékunkat. A legcsekélyebb adományt is köszönettel fogjuk nyugtázni. *Newman Fűrészt* Mária, elnök

A védasszonyi tisztet a jövő héten Assael Józsefné, Halász Jenőné és May Jánosné urnók fogják ellátni.

Háboru előtt.

Anglia intrikál. — Véres csaták a Balkánon?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 28.

Hiába való minden félhivatalos szépítgetés: a háboru réme közeledik. Erre vall az is, hogy a boszniai ezredek megerősítésére szolgáló katona csapatszállítók sok szakadatlanul fálnak. Ma este olyan ellenőrizhetlen forrásból származó hírt kaptunk, hogy magyar-osztrák és montenegrói katonák között véres csatározás folyt, amelyben állítólag sok osztrák katona megsebesült. Figyelmet érdemel a most Törökországból hazaérkezett *Vámbéry Ármín* tudós nyilatkozata. Az a hír is sok beszédre fog okot adni, amely arról szól, hogy Anglia szakadatlanul intrikál a monarchia ellen.

Mai hireink ezek:

Angol intrika.

Párisból táviratozzák: *Nazim Bay* dr., egyike az ifju török (törökvérek intranszgens képviselőinek, aki *Achmed Riza* mellé van beosztva, egy újságíró előtt minden tartózkodás nélkül nyilatkozott a keleti helyzetről. Nyilatkozatában többek közt a következőket mondta:

— Megelégedéssel vettük tudomásul, hogy *Aehrenthal* külügyminiszter előékenységet tanúsít Törökország iránt. A bojkott, megvallom, nem más és nem is volt más, mint eszköz arra, hogy a monarchiát előékenységre kényserítse. Nem vagyunk hipokriták, mi nyíltan kimondjuk, a bojkottmozgalmat az ifju törökök szervezték, hogy Ausztria-Magyarországnak bebizonyítsuk, hogy Törökország nem kvantitív negligens, mint aminek annexió alkalmával tekintették. Sőt mi szerveztük és a bizottság főn is tartja a bojkottot, mindaddig, amíg Törökország az új alkotmánya ellen irányított támadást nem rekompensálja. Mindamellét, a bojkottmozgalmat elementáris nemzeti mozgalom marad, mert az ifju török uralom ma az oszmán birodalmat dominálja és a bojkott szervezése egészen meddő maradt volna, ha a nemzet abban részt nem vesz. Amikor a török kormány a mozgalomnak elementáris karakterre hivatkozik és azt állítja, hogy a mozgalommal szemben nem tehet semmit, akkor igazat mondott. A kormány valóban tehetetlen a bojkott mozgalommal szemben. Sőt többet mondot: maga a bizottság sem tudná most már korlátozni a bojkottot. A mi presztízseünk föltétlenül oda volna, ha most korlátozni akarnák a bojkottot, anélkül hogy rekompensációt kapnánk. *(Segítség Törökországnak.)*

A beszélgetés további folyamán a török diplomata így szolt:

— Teljes nyíltsággal beszélünk. Az osztrák-magyar kormány fenyegetéséről egyáltalában nem ijedünk meg. Nem félünk attól, hogy a monarchia kiltásba helyezett ugynemesezt energikus politikája széles konzekvenciákra fog vezetni. Ebből sorban is meg vagyunk győződve róla, hogy az osztrák-magyar monarchiának is érdeke és pedig vitális érdeke, hogy az extrém konzekvenciákat elkerülje. *Egy osztrák magyar török háboru európai konflagrációt jelentene*, amit Ausztria-Magyarország nemcsak nem kívánhat, de azt egyenesen kerülnie kell. Minden más okból tekintve, nem hisszük, hogy Ausztria-Magyarország konzekvenciáit aprobálna egy háborút, amely az annexióból következne. De tegyük fel, hogy a háboru mégis kitörne, akkor is nagy tévedés volna lebecsülni a török haderőt. Azonkívül pedig hivatalos garanciát kapunk Angolországtól, veszély esetére, olyan garanciát, mely magában eleget ad, hogy bizunk és ne csüggedjünk.

(A külügyminiszter nyilatkozata.)

Londonból jelentik: A *Times*-nek a véleménye, hogy az a fenyegető hang, melyet *Aehrenthal* a török ügyvivővel szemben használ, csaknem megerősíti azt a benyomást, hogy Ausztria-Magyarország nem óhajtja a békés megoldást. Mint ugyanis a *Times* konstantinápolyi levelezője jelenti, *Aehrenthal* kijelentette, hogy Ausztria-Magyarország Törökország iránti jóindulatának már a régi rezsim alatt jelt adta, amikor vas enerzsiával szállt szembe Anglia és Oroszország ellenséges politikájával, kik Macedóniát el akarták szakítani Törökországból. Ugyanilyen érületet tanúsított Ausztria-Magyarország a Törökországgal folytatott további tárgyalásokon is, melyeket sajnos eredmény nélkül meg kellett szakítani. Ausztria-Magyarország barátja akar lenni Törökországnak, de ha kell ellensége is lehet. Tekintettel a sok közös érdekekre, reméli, hogy a barátság tovább is fennmarad. Ő lesz az első, ki örvendeni fog, ha az új török uralom megszilárdul és jó eredményeket fog elérni, ha azonban a török kormány Ausztria-Magyarországgal szemben ellenséges magatartást tanúsítana, ezzel szemben ő is erőlyesen fog föllépni. Ami a *Pallavicini* nagykövetet illeti, ez, ha a tárgyalások meghiusulnak, megfogja kapni a már előbb kért szabadságot.

(Angol-török barátkozás.)

Belgrádból jelentik: Diplomáciai körökben óriási feltűnést kelt a trónörökösnek az angol követségen való sűrű látogatása. Pétervárról való visszaérkezése óta a trónörökös már háromszor látogatta meg az angol nagykövetet.

(Megkötik a szövetséget)

Párisból táviratozzák: Törökország és Szerbia a legközelebbi napokban megkötik a véd- és dacsövetséget. A szövetségbe Montenegró nem lép be, de Törökországtól azt az ígéretet kapta, hogy háboru esetén kellő védelemben fog részesülni.

A bojkott.

A *Daily Telegraph* jelenti Konstantinápolyból: A porta egy a vámhivatalokhoz intézett körlevélben kijelenti, hogy senkit sem lehet kényszeríteni arra, hogy osztrák vagy magyar árut vásároljon, a vámhivataloknak ezeknek az áruknak a megérkezésénél nem szabad nehézségeket támasztani, sem pedig a teherhordóknak

nem engedhetik meg, hogy az osztrák és magyar gőzösök kirakását megtagadják. Szalonikiból táviratozzák: Az itteni új török-bizottság azt a táviratot kapta Konstantinápolyból, hogy a bojkottot ne forszírozzák.

Vámbéry Ármín nyilatkozata.

Egyik budapesti estilap munkatársa beszélgetést folytatott a külföldi utjáról visszaérkezett *Vámbéry Ármín*nal, aki az annexzióról ezeket mondta:

— Bosznia annexálásáról cikket irtam most egy angol folyóiratban. Elmondom abban, hogy a törökök most sokat haladtak és haladásuk mindenkinek kötelességévé teszi, hogy ne bolygassuk annak útját. Az annexzió ártott az ifju törököknek, mert a Balkánon zavart okozott. Az annexzással egy kicsit várunk kellett volna. Meggyőződésemm azonban, hogy Törökországgal emiatt nem fogunk háboruba keveredni.

A szerb önkéntesek vezére.

Belgrádból táviratozzák: *Ribovác* tábornok, aki tegnap érkezett ide, háboru esetét az önkéntes csapatok vezére lesz. A szerb kormány 2100 tüzérségi lovat vett Oroszországban.

Nyugtalanság a tőzsdén.

Fővárosi tudósítónk táviratozza:

A budapesti tőzsdén ma nyugodt irányzatban kezdődtek a kitések, csakhamar azonban a Bécsből érkezett nyugtalanító hírek hatása alatt az összes értékek hirtelen estek 5 koronával. Az első hírek nem bizonyultak valóknak, de később is pozitív formában arról beszéltek, hogy Péter szerb királyt az éjszaka meggyilkolták. Később ezt is megcáfolták és azt terjesztették, hogy Franciaország és a monarchia között komoly konfliktus támadt. A folytonos hamis hírek állandóan lenyomták az árakat és a vételkedv teljesen megcsappant.

Magyar katonák utja Boszniába.

Az általános mozgósítás helyrehozhatatlan izgalmat keltene országszerte s ugylátszik, ezt akarja elkerülni a hadvezetés, a midőn egyedenként szólit hadikészenléthe egy-egy zászlóalj. Így lassanként összeállítódik a balkáni események ellenőrzésére szükséges haderő, a mellyel esetleg meg is kezdhetők az egyre valószínűbbé váló háborut megelőző hadműveletek. Nap-nap után érkeznek az ország különböző városaiból komoly mozgósítási hírek. A napokban irtuk, hogy a Besztercén állomásozó gyalogezred egy zászlóalja a hét végén indul Boszniába. Egyik fővárosi lap, mint feltétlen hitelt érdemlő hírt közli, hogy a Magyarországon állomásozó gyalogezredek mindegyikének mozgósítják egy-egy zászlóalját. Ezt a hírt megerősíti az az értesülés, amelyet tegnap délután beavatott helyről jelentettek. E szerint a 63-ik gyalogezrednek *Kolozsváron állomásozó első zászlóalja tegnap teljes hadi létszámmal Beszterce felé indult*. A 470 közös baka szombaton érkezik Besztercére, ahol csatlakozik a besztercei gyalogezred Bosznia felé induló zászlóaljához.

Bucsuzó katonák.

Messze vármegyékben nagy feltűnést keltett a nagyvárad ezred 3-ik zászlóaljának hirtelen jövő mozgósítása. Sokan a háborus hírek megerősítését látják a hadvezetés eme intézkedésé-

ben és valószínű, hogy nemsokára az egyik aradi zászlóalj is megkapja a mozgósítási parancsot.

Tegnap már bucsuzkodtak hozzátartozóiktól, ismerőseiktől a váradi századok katonái. Benn a szigor és fegyelem rideg falai közt érzékeny jelenetek játszódtak le a megható epizódok színhelye volt a vár előtt elterülő tágas térség is. Ismeretes az, hogy a századparancsnokok felhívták a távozó zászlóalj legénységét, miszerint hozzátartozóikat levélben hívják be a vidékről: bucsuzzanak el egymástól, mert az Isten tudja, mikor látják újra egymást! Tegnap reggel megjöttek a falusiak. A vár előtt nagy csoportokban áldogáltak és várták a fiukat, akivel holnap, holnapután talán már messze vágtat a katonavonat idegen, görbeországok, óperenciák felé. Fekete fejkendős édesanyák, öreg parasztok, gyermekek, hajadon leányok népesítették be a várkapu tájékát. A bakákat kettesével, hármával engedték ki a kaszárnyából, hogy elbucsuzkodhassanak. Minden egyes érkezőt keserves sírás-rívás fogadott.

— Hát te is elmész, édes fiam! . . . Nem látunk soha többet . . . verje meg az Isten azt a háborút . . . írjal édes magzatom, hogy megy a sorsod! . . .

Azután tömték elemőzsiával, jó tanácsokkal, utraváló aprópénzzel a mundéros gyerekeket.

A nagyváradi várban egyébiránt nagy az elkeseredés. Maguk a tiszték is, határozottan úgy vélekednek, hogy a 3-ik zászlóalj után az egész 37-ik gyalogezredet zászlóaljanként a határra fogják koncentrálni. Ez esetben a bécsi 101-es ezredet helyezik át Nagyváradra a végleg eltávozó 37-esek helyett.

A jelenlegi részleges mozgósítás állítólag csak azért történt meg, hogy az egész hadtest távozása annak idején ne keltsen nagyobb emóciókat. Tegnap már napiparancsban jelent meg az indulás híre. *December 2-án távozik el Nagyváradról a 3-ik babilion.* Az ezredparancsnokság napiparancsban közölte azt is, hogy *Woit* főhadnagyot „Mobilisations referens”-nek, vagyis mozgósítási tudósítónak neveztek ki. *Woit* főhadnagy a kinevezés értelmében a távozó zászlóalj boszniai állomáshelyéről állandóan értesíteni fogja az itthonmaradt ezredet arról, a mi odalenn történik a zászlóaljjal.

Megható aktus folyt le tegnap délelőtt a háziezred önkéntes iskolájában. *Baba's* Dusan főhadnagy, az önkéntesek kiképző tisztje, meghatva bucsuzott el a fiuktól. A főhadnagyot ugyanis saját kérelmére az induló zászlóaljhoz helyezték át. Távozását sokan fájlatják: városzerte a háziezred egyik legderekabb, kiváló képzettségű humánus tisztjének ismerték, aki bajtársai körében is nagy szeretetnek és becsülésnek örvendett.

— El fogunk válni egymástól, mondta az önkéntesekhez intézett bucsuzavaiban — és talán sohasem találkozunk többé egymással. Én úgy szerettem önöket, mint barátaimat, bajtársaimat. Kérem tartsanak meg emlékezetükben és ha a ors meg egyszer összehozna bennünket, ne a felebbvalót, hanem a régi jó barátot köszöntsek bennem.

Szavai után *Gün ten* önkéntes rögtönzött beszédben válaszolt és társai nevében megköszönte azt a jó-ágot, elnézést és szíves bánásmódot, amit a főhadnagy kiképzésük ideje alatt velük szemben tanúsított. *Rabatics* főhadnagy a beszéd után melegen szorított kezét mind a 41 önkéntessel. Az önkéntesek kiképző tisztjéül *Piss* Károly főhadnagyot nevezte ki az ezredparancsnokság.

A 3-ik zászlóalj teljes hadi létszámmal indul nagy útjára. A távozó legénység számát

az itthonmaradó zászlóaljok létszámából egészítik ki. Az ezred ekként megapadó létszámát a póttartalékosok egy részének benn tartásával egészítik ki és pedig nem 20, hanem utólag nyert értesülésünk szerint minden egyes századnál 25 póttartalékoskal, akik bizony jó sokáig bennmaradnak a tényleges szolgálásban.

A 3-ik zászlóalj felszerelését, hadi szertárát most már teljesen összepakkolták és a tegnapi napon mindent kiszállítottak a nagyváradi állomásra. A kocsisor, amely elrobog a katonákkal, ott áll hosszú rendben az indóház előtt és némán vár csillogó egyenruhás, nehéz szívvvel távozó utasaira.

Véres csaták Boszniában és Montenegróban.

— Az osztrák-magyar csapatok veresége? —

Bécsből táviratozzák: A császárvárosban az a szenzációs hír kering, hogy *Nikita* bolgár katonái megtámadtak egy osztrák-magyar csapatot és heves harcban több közös katonát súlyosan megsebesítettek. A orvtámadást szervezett bandák követték el. Illetékes helyen nem tudnak az esetről és nem is tartják valószínűnek.

Belgrádból késő éjjel táviratozzák: Az összes belgrádi lapok rendkívüli kiadásban, vastagon nyomott betűkkel egy, a belgrádi sajtóiroda által a lapoknak megküldött sürgönyt közölnék, amely Cetinjeből van kelteve és így hangzik:

— Az osztrák magyar csapatok a montenegrói határtól jelentést küldtek a hadügyminisztériumnak, hogy *Pivánál* a montenegrói hadsereg koncentrálna van. E jelentés következtében az osztrák-magyar csapatokat Asztorácon és Gackón huszonkétezer emberből álló csapattal erősítették meg Mosztarból. A legutóbbi éjszakán az osztrák-magyar csapatok között az a hír terjedt el, hogy a montenegrói katonák az osztrák-magyar határcsapatokat megtámadták és megverték.

Ez a hír nagy pánikot idézett elő, az osztrák magyar katonák rémülten futások eredtek és élelmiszereiket és muni-ciójukat hatrahagyva Neveszinjébe menekültek. Csak másnap lehetett a rendet helyreállítani, amikor *Bittner* báró, a montenegrói helytartó automobilon megjelent a csapatok között. Az eset miatt a montenegrói hadosztály parancsnokát *Weigl* altábornagyot és *Wagner* vezérőrnagyot nyugdíjazták.

Eddig szót a szerb lapok h iradása, a melyből természetesen egy szó sem igaz. A *Neues Wiener Tagblatt* ille-tékes helyen tudakodott a dolog felől és ezt a választ kapta:

— Köszönjük az érdeklődést. A szerb h iradása óriási kacsa. elejétől végig hazugság.

Ezzel szemben *Zagrab* ből az ügynek lefolyására a következőket jelentik:

— Október huszadikán Gaszkóban a 36 gyalogezred 4. csapata egyik parancsnoka *Trichtl* alezredes egyik ceterinjei megbízottjától azt a hírt kapta, hogy a montenegróiak közelednek a határhoz. Rögön értesítette *Weigl* altábornagyot és *Wagner* vezérőrnagyot, akitől azt az utasítást kapta, hogy csapatával vonjon a

hegyek közzé és szállja meg a főbb pontokat. *Trichtl* a parancsot teljesítette és a hegyek között ősszeütkezett egy montenegrói nagyobb határcsapat-tal, a melytől vereséget szenvedett.

E miatt október huszonharmadikán *Veigl* altábornagyot, *Wagner* vezérőrnagyot és *Trichtl* alezredesét állásuktól fel-függesztették s október huszonnyolcadikán, az *Armeeverordnungsblatt* 42. számában nyugdíjazták.

POLITIKAI CSEMÉGE.

— Fővárosi levél. —

(*Lengyel Zoltán* — államtitkár?) A tisztelt Ház folyosóján tegnap az a hír szüldött végig, hogy *Lengyel Zoltán* belügyi államtitkár lesz. Azért lépett ki a balpártból, azért irta alá a minap a sürgősségi indítványt s azért vette tudomásul *Andrássy Gyula* nevezetes választását a kivándorlás ügyében. Így kombinálták a folyosó szivarfüstjében és *Lengyel Zoltán* titokzatos mosolyal halgatta, miféle újabb szenzációk középpontjába került. Fáradhatatlan tippgyárosok, felelőtlen politikai babák csak buzditást merítettek a hallgatásból és most már azt találgatták, miért természetes az, ha *Lengyel Zoltán* belügyi államtitkár lesz. Tehát:

— A választójogi javaslattal kapcsolatban meg kell csinálni a végleges házszabályrevíziót, hogy az obstrukció árnyéka is elkerülje az aranycirádás termet. A homoeopátikus gyógy-mód alapján minden bajt a maga anyagával kell orvosolni. Az obstrukciót csak az obstrukció nagy mesterei, a technikai szónoklás szakértői fojthatják meg, ezek között pedig bizonyosan *Lengyel Zoltán* a legelső.

Igy okoskodott a bizarr terv egyik kitálálója és nyomban levonta a konzekvenciát, hogy *Andrássynak* ebben a nehéz munkában szüksége lesz *Lengyel Zoltán* gazdag tapasztalataira. Ezt a ravasz okoskodást hirül vitték *Lengyel Zoltán*nak is, aki legszélesebb szatirikus mosolyával így válaszolt:

— Igen, államtitkár leszek. De csak egy feltétel alatt, — ha *Polónyi Géza* útra igazság-ügyminiszter lesz.

(*Háborus kaszárnyadatok*.) *Ferenc Jóska* még nem izente meg a háborút se szerbnek, se erdogorcnak, se töröknek, — a baka máris benne van a puskaropogásban és nótát csinált a háborúról. Alföldi, túladunai bakák nagyban éneklék már a pesti kaszárnyákban, hogy aszongya:

Kapitány ur aszondta a káplárnak:
Maradj vissza édes fiam zupásnak.
Dupla lénung lesz a krixidinsztnék ára,
Masirozhatsz szerbiai határra.

Kapitány ur, köszönöm a jóságát,
Adja másnak császár dupla lénungját.
Nem kell nékem rác menyecske, instálom,
Van én nékem odahaza gyönyörű szép virágom.

Vagy itt a másik humoros kaszárnyanóta, legfrissebb hajtása a bakapoezisnek:

Nem mék pajtás abfirolni,
Elmék Belegradna.
Oda köll most a magyar vér,
Aki nagyon drága.
Beütött az annexó,
Nyakunkon a ráczság.
Jön a bel-el, — szervussz babám,
Oda a barátság.

Mint ezekből látható, hiába tiltja a reglama a politizálást, a baka azért mégis beleüti az

errát a diplomácia dolgaiba, hogy könnyítsen egyet a szive keserűségén.

(A kövér asszony füzője.) Senkise mondta még, hogy az adóemeléssel népszerű dolog. Még a jóindulatú adórendezéstől is borsóznak a hátak. A mostani adóreformmal is, amely némely adótételeket lényegesen leszállít, másokat enyhén emel, sok baja van képviselőnek és fiskusnak egyaránt. Egy hónapja amiatt panaszkodott *Weherle* előtt, hogy ha az egyik adót le is szállítja, a másikat okvetlen emelni muszáj. Ez pedig fájni fog. A miniszterelnök türelmesen meghallgatta a panaszt, aztán mosolyogva felelte:

— Hja kedves barátom, az adóreform olyan, mint a kövér asszony füzője. Akárhogy akarja leszorítani az erős idomokat, *valahol mégis meglátszanak azok*

Ezen aztán mindenki jóízűen kacagott, még a gondtól megszürcült haju közigazdászok is.

(Miért.) A zsidókérdés most csaknem állandó témája a folyosónak. *Polónyi* kezdte és az aprószentek buzgón fessegetik a kényes dolgot. Most azonban valahogy hirtelen futott, hogy az ex-miniszter liberális blokkot szervez. Megkérdezték tőle, mi igaz ebből?

— Hát tudjátok, mióta hirtelen futott, hogy antiszemita lettem, föltűnően megsokasodtak a zsidó barátaim, aminek örülök is. Csakhogy a zsidóság mindössze négy százaléka az ország lakosságának. Most megpróbálom és liberális leszek. Hátha akkor a keresztény barátaim szaporodnak meg...

— Ami az egész országot jelenti, — tette hozzá maliciózan valaki — vagyis megint többséget akarsz, tehát miniszter akarsz lenni...
Polónyi nem szólt, csak sóhajtott.

Szelle József váltója.

Pör a régió világából.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 28

A nagyszámú bünyűgyi és polgári perek közül, amelyeket *Szelle József*, a hírhedt egykori aradi ügyvéd ellen folyamatba tettek, ma ismét elintézték egyet az aradi törvényszék. A perben tulajdonképpen *Szelle* neje szerepel, aki a Viktória takarékpénztárnál férje kötelezettségeiért kezességet vállalt.

Szelle ugyanis amikor még gazdag ember volt, *Venter Ernő* volt aradi, később világi ügyvédnek körülbelül tizenhatszáz-ezer korona erejéig váltókat zárt, amelyeket *Venter* a Viktóriánál helyezett el. Mikor *Venter* tönkrement, a takarékpénztár *Szelle*t szólította fel a fizetésre. Ez időben már a különböző bünyűperes és polgári perek egész halmaza tornyosult *Szelle* körül, többi hitelezője is szorongatta, úgy hogy a Viktória, mint a legnagyobb hitelező jónak látta ellene csődöt kérni.

Szelle ekkor arra kérte a takarékpénztárt, vonja vissza a csődkérvényt és ő készülő kezeséget vállal férje adósságaiért tizenöt ezer korona erejéig. A Viktória ebbe bele is egyezett a *Szelle* nyilatkozatáról okiratot vett fel. De *Szelle* már nem lehetett megmenteni, a többi hitelezők megkérték a csődöt.

Közben elárverették *Venter* és neje ingatlanait, amelyekből azonban nem nyert kellő fedezetet a bank követelése. *Szelle* ekkor fizetésre szólították fel, ő azonban megtagadta a fizetést, mire a Viktória tizenöt ezer korona

erejéig keresetet adott be ellene. *Szelle* azonnal védekezett, hogy abban a nyilatkozatban, amelyet ő aláírt, ő csak szinleges kötelezettséget vállalt, mert a Viktóriánál azszal biztatták, hogy neki nem kell majd fizetnie, a követelést fedezni fogják a *Venter* ingatlanai.

A törvényszék *Jakó Sándor* törvényszéki bíró előadása alapján ma hozta meg az ügyben ítéletét a *Szelle*nek: csupán *hateszer korona megfizetésére kötelezte*, mert a Viktória követelésének többi része részint *Venter* ingatlanainak eladásából, részint pedig más úton kielégítést nyert.

A párisi Schönbergerné szeretői.

Ujabb leleplezések Steinheilnérol.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 28

A meggyilkolt *Steinheil* festőművész feleségének, a párisian vakmerő bűnös asszonynak ügye még mindig lázban tartja nemcsak a francia fővárost, hanem szinte egész Európát. Az izgalom óráról-órára nagyobb lett, mert az újabb vallomások és felelődések szenzációs, új, meglepő dolgokat kevernek e modern bűnpörbe, mely a *Schönberger* báróné ügyéhez kezd hasonlítani, de persze nagyobb és elvetemültebb mértékben. Politikai részei is vannak már és szerepel benne egy csomó francia előkelőség neve. Az igazi gyilkos még mindig ismeretlen és csak annyi látszik bizonyosnak, hogy *Steinheilné* és leánya, aki be volt avatva anyjának szörnyű tervébe, tudják, hogy kicsoda, de vonakodnak őt a rendőrségnek elárulni. *Steinheilné* fogságban maradt, a párisi rendőrség pedig lázasan folytatja a kutatást az igazi gyilkos kézrekerítésére.

Legújabb távirataink e szenzációs ügyről itt következnek:

Steinheilné vallomása.

André vizsgálóbíró (aki *Lydét* vizsgálóbírótól átvette a meggyilkolt festő ügyét) tegnap késő éjszaka újból kihallgatta *Steinheil* festő özvegyét.

— Asszonyom, — kezdte a vizsgálóbíró — az az alapos gyanu merült fel, hogy ön egyik szeretőjével megölette a férjét.

Az özvegy fölhaborodva válaszolt:

— *Ez hazugság és alávaló hazugság!*

A vizsgálóbíró most ezt kérdezte:

— Mondja meg, kivel volt önnek legutóbbi viszonya?

— *Petaud* nagykereskedővel, de ő a gyilkosság idején, május 30-án, nem is volt Párisban.

Ezt az állítást eddig nem sikerült beigazolni. Csak annyi a valóság, hogy a nagykereskedő nem volt a lakásán a tragikus éjszakán; de hogy egyáltalában nem tartózkodott-e Párisban, azt eddig még nem állapították meg.

A vizsgálóbíró folytatja azt a nyomot, mely szerint az asszony ölette meg a férjét. Most azt kutatják, kik voltak az asszony szeretői.

A „hevesvérű dáma.”

Remy Couillard, a *Steinheil* család inasa erre vonatkozólag ezt vallotta:

— *Steinheil*nének igen sok viszonya volt. Ha állandó barátságban is volt egyik-másik urral, ez nem akadályozta meg abban, hogy máshol is szórakozást keressen. Egyszer én magam láttam, hogy befordult egy szállodába és utána rögtön egy hatalmas termetű tűzérkápilar ment. Egyszer meg a hálószobájában

különböző pikáns fotográfiákat találtam. Kérem, azt mondták, hogy én szerelmes voltam *Steinheil*nébe. Hát ez nem igaz! *Ilyen asszonyba nem szoktak szerelmes lenni.*

Steinheilné Fanny nevű szobaleánya ezt mondotta az újságíróknak:

— Oh, az én asszonyom igen *hevesvérű dáma* volt. Szinte beteges módon bolondult a férfi után. Nem volt annak elég egy regiment sem!

Steinheilné leánya, *Mártha*, az éjszaka többször eljött. A boldogtalan teremtes menyasszonya egy nagyon jó családból való fiatal embernek, aki azonban állítólag már visszaküldötte neki a jegygyűrűt.

Az elmúlt éjszakát *álmatlanul* töltötte fogházában az özvegy. A börtönőrök állandóan figyelemmel kísérik, mert attól félnék, hogy öngyilkosságot fog elkövetni.

A börtönőrök többször hallották, hogy a mélyen lesújtott asszony fölajdult:

— Irgalmas Isten, csak most ne hagyj el!

A vallató újságírók.

A festőművész meggyilkolása ügyében megindított nyomozást tudvalevőleg a párisi *Matin* két munkatársa vezette a helyes útra. Ezek *Barby* és *Labriné* riporterek voltak. *Hamard* vizsgálóbíró ma kijelentette, hogy feltétlenül el kell ismernie, hogy a rendőrség e két ember nélkül megoldhatatlan probléma előtt állt volna. A riportereknek köszönhető, hogy *Wolf Sándornak*, *Steinheil*ék volt szakácsnőjük fiának ártatlansága kiderült.

Barby elmondotta, hogyan sikerült az asszonyt vallomásra bírni. Különböző kérdéseket adott neki fel, amikre *Steinheilné* kitérően felelt. Nagy nehezen sikerült benne bizalmat gerjeszteni és elhárítani vele, hogy a „*Matin*” az ő pártjára áll. Mikor ezután az ökszer-ügyről kezdődött, *Steinheilné* így kiáltott fel:

— Nos, megmondom! *Wolf Sándor* volt a gyilkos! Nem tudta, hogy a házában vagyunk és rabolni akart. Bejött a szobámba és mikor sikoltozásaimra félre bejött, megölte őt. Tovább sikoltoztam, amikor egyszerre anyám hangját hallottam. *Wolf* ekkor meggyilkolta anyámat. Engem azért nem ölt meg, hogy a gyanút rám hárítsa. Megfenyegetett, hogyha elárulom, azt fogja mondani, hogy én béreltem fel.

Az újságíró megkérdezte:

— *Wolf* szeretője volt?

— Nem! Esküszöm, hogy nem!

Interpelláció a francia kamarában.

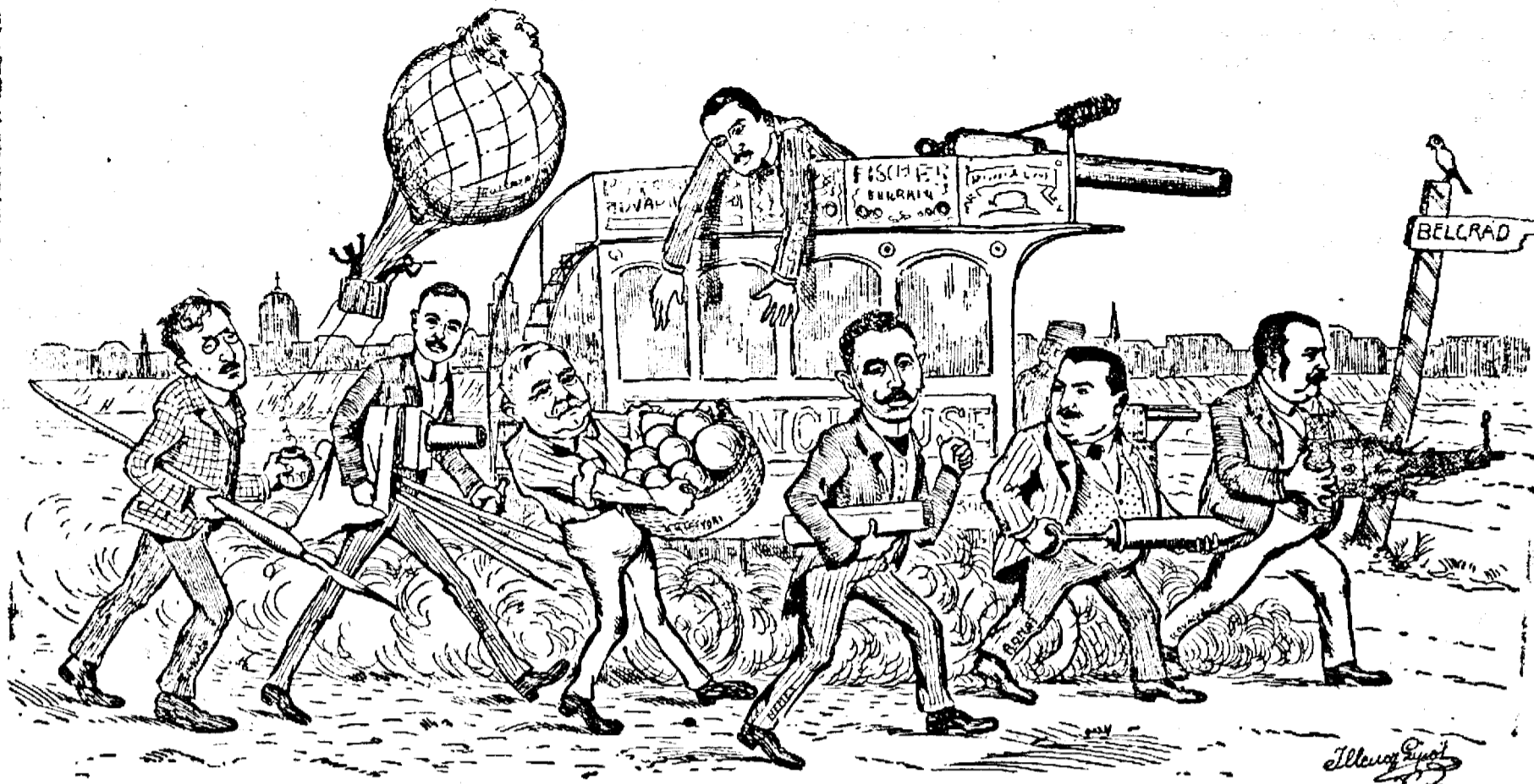
A *Steinheil*-ügyet a párisi kamarában is szóvá fogják tenni. *Lydét* vizsgálóbíró, aki helyett most *André*t bízták meg a vizsgálattal, ugyanis *Steinheil*nével bizalmas viszonyban volt és leginkább ennek a körülménynek tulajdonítható, hogy az eddigi vizsgálat olyan sokáig elhúródott és hogy negatív eredménnyel járt. *Lydét* valószínűleg beadja lemondását. Az igazságügyminiszter szigorú vizsgálatot indított az ügyben.

Barry nacionalista képviselő felvilágosítást kért az ügyben az igazságügyminisztertől. Az igazságügyminiszter hír szerint kijelentette, hogy az interpelláció tárgyalásának elhalasztását fogja javasolni, miután lehetetlennek tartja, hogy a vizsgálat stádiumában levő bünyűgyet a parlamentben tárgyalják.

Ujabb leleplezések.

A gyilkosság ügyében, hír szerint, még szenzációs leleplezések várhatók. Politikai színezetet is tulajdonítanak *Steinheilné* viszonyainak és *Faure Felix* elhunyt köztársasági elnökkel való barátságának.

Gyerünk Szerbiába.

Ágyuk dördülése, puskák ropogása, kardok csattogása, sebesültek jajgatása, haldoklók hörgése berzongat meg bennünket és testünket libabőrrel vonja be, amikor a sorokat írjuk a harctér kellő közepén... Vagy most vesszük észre, hogy még nem tört ki a háború, csak az újságokban és a börzén. Ám ami késik, nem múlik, mert hosszú konfliktusnak háború a vége. Éppen azért mi már el is készítettük hű fotográfiáját annak a korszakos jelenetnek, amikor

Aradról megindul a menet Szerbia felé. A csapatot felszerelik a modern technika minden vívmányával. Kovács Vince, aki hazafias kötelességének tartja néhány könnyet ejteni az elesettek fölött, elől viszi a vértanu emléket, amelynek varázslatos ereje lezse relésre készíti a szerb bandákat. Rónai Tombola János a harctér levegőjének szaporításáról fog gondoskodni a nagy aprócel. És mit tesz Nemes Zsigmond? Hát mit tehet egy zsidó hitközség lelkiismeretes elnöke? Nagy elszántsággal forja

lemetszeni a rituális késsel a szerbek fejét. De csak mikor már elesetek. Kristóffy zsömlét fog kínálni agyutöltelékül, Weiss Hugó pedig nagy ambícióval fotográfálja le az ütközetek után beálló méla csendet. Faragó Rezső majd versben és prózában dicsőíti a háború fenségét, de ugyanakkor vezéreikben mutatja ki a háború förtelmeit. Ezt a bátor menetet a villámgyors autobusz kíséri, hogy komoly ütközet esetén a lehető leggyorsabb menetben hazaszállítsa őket.

A WESTINGHOUS-GYÁR

Alakuló közgyűlés előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 28

Hosszu vajadás után holnap délelőtt tíz órakor végre meg fog alakulni az aradi Westinghouse-gyár részvénytársaság és így rövid időn belül felépülhet a régóta várt automobil-gyár. A városi tanács ma délelőtt foglalkozott a holnapi alakuló gyűléssel, amelyre Varjassy Lajos polgármestert és Reichert Károly főügyészt küldötte ki. A gyár érdekeltsége részéről ma Aradra érkeztek: Pap Géza, Baross János országgyűlési képviselő, Rudnyánszky Jenő dr. és Biró Géza. Holnap érkezik Kunz József, a Westinghouse-gyár magyarországi képviselője és Osterhag H. M., a vállalat vezértitkára Párisból.

Az aradi gyár műszaki igazgatójával a havre-i gyár egyik igen tehetséges, magyar származású mérnöke, Fejes István van kiszemelve.

Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetést folytatott Biró Gézával, a Kunz cég irodafőnökével a felől, hogy mi késleltette eddig az aradi gyár megalakulását.

— A leghatározottabban kijelenthetem, — mondotta Biró — hogy a megalakulás nem finánciális okokból késleltetett. A vállalatnak egyik alapítója Párisban, a másik Budapesten lakik, Westinghouse-ék Amerikában élnek, az Aradon létesítendő gyár érdekeltjai pe-

dig részint Torontóban, részint itt Aradon vannak és így nagyon sok időbe kerül, míg egy akta az összes érdekeltek kezén keresztül megy. Egyedül ez a meggyarazata, hogy az alakulást csak most tartjuk meg. Megjegyzem, hogy mi csak áprilisban értesültünk arról, hogy a belügyminiszter jóváhagyta a város kölcsönét s azóta mi szakadatlanul dolgoztunk a munkálatokon, amelyek sok időt vettek igénybe. Most azonban már-már minden simán fog menni. A tervek készszen vannak s amint az idő engedi, tavasszal, esetleg előbb is megkezdik az építkezést.

Amiről beszélnek.

Háziur mint házmester,

vagy:

Jaj, azok a cselédek!

Arad, november 28

Azok, akik ebben a rovatban ma is holmi megzavart galáns kalandot, vagy rajtakapott asszonyi vagy férji hütlenséget vélnek találni — eszalódni fognak. Most az egyszer történetünk nem a chronique scandaleuse fejezetét szaporítja. Nincs ebben szó sem leányzöldtetésről, sem a vonatról lekéselt férjről, de még csak elcsesélt cipőkről se beszélünk. Megírjuk mégis egyrészt az eset humoros volta miatt, másrészt pedig ekulául háziasszonyoknak, akik sokszor elég könnyelműek és az újonnan fel-fogadott cselédétől elfelejtik megkérdezni: azt, ami főzésnél, takarításnál, parketta tisztogatásnál és tudem is és minél még sokkalta fontosabb — *szerepe?*

A háziasszonyok azzal védekeznek, hogy ez teljesen felesleges kérdés, mert kétféle cseléd van: olyan, aki bevallja és olyan, aki tagadja, hogy van szeretője, de mindegyiknek van legalább — egy.

No de még valami laikus olvasó azt találná hiánul, hogy itt mégis csak a férj és egy szép szobaleány közötti pik. viszonyról (a pikáns szót a felsőbb leányok miatt kellett „pik.“ re rövidíteni) lesz szó. Sietünk őket megnyugtatni. A férj, aki különben egy előkelő aradi kereskedő, valóságos mintaférj, szereti a feleségét és viszonszeretettük is, szóval, amint mostanában nálunk mondanák: házasságuk felett *virraszt a szerelem*. Különbösen is, mintahogy a cimben ígértük, ezáltal nem is, mint férjről, hanem mint háziuról lesz szó.

Es most — hiszen háborús időkben élünk — süssük el a nagy agyat, vagyis ahogy béke idején mondanák, hadd következzen a történet, amely néhány nap előtt történt. A háziur és felesége egy este színház után hazasiettek. Az esős idő miatt azonban nem akartak a lakáson keresztül bemenni a hálószobába, hanem a konyhaszót nyitottak be. Azaz, hogy csak akartak benyitni, mert az ajtó nem engedett. Valaki belülről erősen tartotta azt. Elképzelhető a házaspár rémülete és nem csuda, hogy az első pillanatban a vingal és küsszentmiklósi gyilkosságokra gondoltak. Beszükbe jutott azonban, hogy aznap új cselédet fogadtak fel, valószínűleg azt látogatta meg a — vőlegénye, vagy — unokatestvére. Bihatórták, hogy másnap kiteszik. Kénytelen kellenen kerültek tehát és a lakáson keresztül mentek be a hálószobába. Ahogy a fánna beszél, a kiállott izgalom következtében jó sokáig nem tudtak aludni.

Hajnál felé, ugy négy óra tájban iszonya dő rümböltre ébredt fel a házaspár. A dő rümböltre a konyha felől ajtón hallatszott minden férj bátor férfú, igazi hős, külföldben nem volna merésze meg-nősködni, de a mi háziurunk az éjtele dő rümböltre

mégis a *paplan* alá bujt és tanácsosabbnak vélte a mellettük levő szobában alvó dadát kiküldeni.

— Szűz Mária és minden szentek, ne hagyj el! Necesságos az, a konyhában egy huszár, egy igazi huszár van, kiáltotta megrémülve az ártatlan dada.

— És mit akar?

— Azt mondja, hogy eressze ki a necesságos az, mer' hogy ő neki már reggel hat órakor a kaszárnyába kő lenni, különben ajnccelt kap.

Este ugyanis az új konyhatündér, ne meg a huszár nagy szurt tartottak az új hely tiszteletére, természetesen az új gazda boraiból, amitől is a fentebb említett tündér annyira beragott, hogy maga sem tudta, hogy hová tette a konyha kulcsát, mit este kihuzott a zárból. A szegény háziúr kénytelen volt a huszárt a szobákon keresztül kivezetni, sőt ő maga ment neki *kaput nyitni*. De hát azért azóta a huszár és nem civil, hogy tudja mi az illendőség.

— Köszönöm ténsar, hogy kinyitotta a kaput. Pénzzel nem szolgálhatom meg a jóságát, de a menyasszonyom majd ledolgozza.

Azzal összeütötte a sarkantyuját, szalutált és elment.

De a „ledolgozásból” még sem lett semmi. A szerelmes donna mássnap még ki sem pihentette a nagy bacchanáliát, mert lemondás nélkül — távozott.

Hajza a fojtogatók után.

Mindenki gyanus... — Az üldözés halottja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 28.

A Temesvármegye legdélibb részén letartóztatott és tegnap Ujaradon elfogott „g y a n u s” alakok még mindig a csendőrség foglyai. Ennyi az, amit az egész ország rész lakosságát izgalomban és rettegésben tartó rettenetes tömeggyilkosság történetéből a mai napra feljegyezhetünk. Már Aradon vannak a letartóztatottak, a rendőrségi fogda lakói és reggel erős csendőrfedezet viszi őket tovább Battonyára.

A temesvári törvényszék vizsgálóbírója, F e h é r Antal ma is szembesítette a gyanúsítottakkal az ujaradi tanukat, de azok közül egy sem ismert rá a határozottsággal arra az emberre, akit a gyilkossággal vádolnak. Romanov Mihályt, a negyedik elfogottat már ma szabadon is bocsátották s haza ment Vingára.

A mai nap eseményei ezek:

A gyanúsítottak Aradon.

Akiket Aradra hoztak, azok ma este hat órakor érkeztek meg a városházára hat leltűzött szuronyu csendőr kíséretében. Greén Nándor főkapitány azért hozatta át őket Aradra, hogy itt szembesítse velük azokat a tanukat, akik a battonyai gyilkosság után látták a Gájban hagyott kocsi utassát.

Ma délutánra beidézték ezeket a tanukat a rendőrségre s még az es. folyamán megörített a szembesítés. *Eredménytelen azonban nem járt.* A tanuk egyik se nem tudta határozottsággal azt mondani, hogy melyikben ismert fel azt az embert, aki a lovakat hajította. Arról, hogy a kocsi utasságnak két alakra ismertek volna, természetesen szó sem eshetett.

A nyomozó hatóságok különben el vannak kényeselve arra, hogy a tettesek kiderítésénél

esetén is sok nehézséget fog okozni azok felléptetése. A gonosztévők a rémtettek elkövetése után szántszándékkal csak egyszerű, parasztfajta emberekkel érintkeznek. A tapasztalat pedig azt bizonyítja, hogy a paraszt a legrikább esetekben emlékszik csak az arcra. Mint említettük, holnap reggel Battonyára viszik a három gyanúsítottat. Ott is szembesítések lesznek.

Ezután elszállítják őket Temesvárra, ahol pénzhamisító gépek forgalomba hozatala miatt vonják felelősségre.

Ma este tíz órakor a glogováci csendőrség Aradra hozta *Bacsán* Jánost, akit — mint azt mai számunkban megírtuk, — tegnap este Butyin községben tartóztatott le a csendőrség s azzal gyanúsítanak, hogy ő adott el Monyorón Ungár kereskedőnek több száz kukoricát. Többszörös rablógyilkosság gyanújával illetik. A rendőrségi fogdában helyezték el s holnap reggel hallgatja ki Greén főkapitány. A jó mádar sok évig ült már fegyházban.

Letartóztatás a Városi Kávéházban.

Erthei izgalmat keltett ma délután fél 2 óra tájban a Városi Kávéház feketéső publikumban egy kávéházi vendég letartóztatása. Rónai detektív zavarta meg az elegánsan öltözött idegent kedvenc újságjának olvasása közben azért, hogy a törvény nevében arra szólította fel, hogy kövesse őt a rendőrségre. A kávéház vendége természetesen azonnal azt becsélték egymásnak, hogy a kilencszerezes rablógyilkosok egyikét gyanúsítja a rendőrség az idegben.

A rendőrség azonban nem rablógyilkost keresett a világos kapucsnert fogyasztó urban. Azért helyezték szentes letartóztatásba *Schwartz* Bélát — ez a neve — mert a rendőrségnek tudomására jutott, hogy nevezett két társával, *Katona* Ferenc kártyos segéddel, *Pintér* József lakatossal egy *Andrássy* uti ékszerüzlet kirakata körül ólálkodtak, majd *Schwartz* bement az üzletbe s néhány pillanat múlva kijött az utcára és társaitak a tolvaj és betörő világban használatos jelekkel tudomásukra adta, hogy az üzlet erős vas, vagyis van mit elvinni belőle.

Schwartz letartóztatását megelőzte *Katona* és *Pintér* letartóztatása. Az ékszer üzlet előtt ugyanis ezek elváltak tőle. Míg ő a kávéházba ment, addig ezek a városliget felé tartottak s a *Dengi* ház előtt érték utól őket Rónai detektív s a vele volt három rendőr. Mikor az egész társaság a városházán volt *Török* Lajos rendőrfogalmazó, ügyeletes rendőrtisztviselő rögtön kihallgatta őket.

Pintér elmondotta, hogy reggel jött el Szegedre a vonatban s ott találkozott az említett tolvajakkal felelősködtek arra, hogy töltsék velük a napot. Hogy mit akartak Aradon azt nem tudja, mert előtte érthetetlen nyelven beszéltek. Mialthogy még büntetve nem volt s Aradon lakó rokonához szállott a rendőrség szabadlábra helyezte.

Schwartz és *Katona*t, — mindkettő börtönviselt, rovottmúltu ember — fogva tartotta a rendőrség s táviratilag kérdészködött killeük iránt a szegedi rendőrségnél.

A gyilkosságot kidobolták.

Hogy milyen fölfordulást okoz most vármegyeszerte a tömeges gyilkosság, arról csak annak van fogalma, aki akár egy fél napig is tartózkodott valamely községben. Akit mindenki nem ismer, az már gyanus s annak jobb menekülni a faluból, mert különben a meglincselés veszélyének teszi ki magát. Különösen azóta van ez így, mióta a községekben kidobolták

a gyilkosságot, helyesebben dobszó utján hívták föl a lakosságot, hogy a gyilkosokat, ha odátévednek, figyelje meg és *örökösleg minden idegennek szállást adni*

Ettől fogva napirenden vannak a községekben a legizgalmasabb hajszák. Tegnapelőtt például *Magyarpécskán* terjedt el annak a híre, hogy a gyilkosok ott tartózkodnak. *Novák* Aurél dr. ügyvédnél két szemrevaló cseléd lány szolgál. Természetesen udvarlójuk is akad bőven. Tegnapelőtt este valami pécskai legény látogatta meg a cselédeket. Az éjjeli őrnök gyanus volt az ügyvéd lakása előtt somfordáló alak s amikor látta, hogy az óvatosan belopózik az udvarra, hát utána mászott és föllármázta a szomszédokat. Néhány perc múlva temérdek ember tolongott a ház körül és agyon akarták ütni a gyilkost, akinek pedig nem volt más bűne, minthogy csinos leányokat akart ölni. Ez a vaklárma elhallatszott a csendőrségre is, amely úgy látszik, minden komikus zajt komolyan vesz. A szomszédos községekből ugyanis bevonták a csendőröket Pécskára és ma tíz új csendőr kereste az odamenekült „gyilkosokat”.

Tegnap este tíz óra felé a szomszédos *Zsigmondháza*n is nagy ribillió volt. *Batina* János román gazda ugyanis azt gondolta, hogy az ő háza körül is gyilkosok lappanganak. A mint ma elmondta, ő tegnap este az ablaka alatt a következő nagyfontosságú kijelentéseket hallotta:

— Most betörjük az ablakot, szépen bemáshozunk és gyorsan végzünk velük.

Persze a gazda, akinek családja van, azt gondolta, hogy őt akarják kivégezni. Azonnal kirohant az udvarra és fegyverével többször a levegőbe lőtt. Néhány perc múlva a szomszédok összecsdültek és rendszertelenül lövöldöztek. A szomszédban egy cselédleánynál tartózkodott egy aradi vadász közelegény, aki a lövöldözésre kirohant. Ez még jobban komplikálta a helyzetet, mert a tömeg azt hitte, hogy ez a katona a gyilkos. Megakarták lincselni, de ő bemenekült egy lakásba. A felbőszült tömeg ekkor olyan lövöldözést vitt véghez, mint egy század tüzér. Időközben telefonon értesítették a 32. gyalogezred parancsnokságát, hogy egy katona bujkál, akit megakarnak lincselni. A patrul erre átvonult Zsigmondháza-ra és kiszabadította a megszorult vadászt. Ekkor aztán kiderült, hogy a zsigmondháziak hiába pazarolták puskaporukat.

A gyilkos hajza halottja.

Hogy a kisszentmiklósi és vingai gyilkosok után való hajza milyen végzetes szerencsétlenségeket idézhet elő, arra szomorú példa gyanánt szolgálhat az az eset, amely tegnap történt a temesmegyei Féregyháza községben. Tegnap este fele ugyanis *Pantin* Száva féregyházai román földesgazda észrevette, hogy az udvarán valaki járkal. Kinézett az ablakon és a sötétben valami alakot látott botorkálni. Természetesen azonnal gyilkosnak nézte, s anélkül, hogy egy szót is szólt volna, lekapta a falról vadászfegyverét, aztán az ablakon át az idegennek látszó alakra lőtt. A gojyó talált. A lövés zajára összefutottak a szomszédok. Ekkor látták, hogy *Pantin* a saját sógorát, *Gyuri* Györgyöt lölte agyon, aki látogatóba akart menni *Pantinék*hez. Ez a felfedezés iszonyu hatással volt *Pantin*ra. Egész éjjel nem tudott aludni, s ma hajnalban kiszökött a temetőbe, azután a halottas házban a sógora holtteste mellé kuporodott. Így találta ma délelben az a bizottság, amely *Gyuri* György fölbontolása céljából ment ki Temesvárról *György* Endre kir. ügyész vezetésével. Megállapí-

tották, hogy Pantin három lövést tett a sógorára és mindháromszor eltalálta. A hatóság a vigyázatlan ember ellen megindította a vizsgálatot.

Tarkaszínpad,
Kiállítás, tánc

a Fehér-Keresztben.

Az izraelita-nőegylet mulatsága.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 28

A nagy események előrevetik glóriájukat és a nagy mulatságokról hetekkel előre beszél a fáma. Ez a filozófiai igazság bizonyosodik most be, mikor a háborús világban Arad társadalmát, különösen annak női részét már jó előre izgatottá tette egy készülődő nevezetes esemény: az izraelita nőegylet telti mulatsága.

Ez a régi aradi nőegylet és érdemekben gazdag elnöke, Neuman-Fürst Mária mindig nagyon vigyázott annak az elvnek betartására, hogy a jótékony ságot szórakoztatva és ne tolokodóan, kedves és mégis eredményes eszközökkel gyakorolja. A múlt esztendőben, hódolva a sok mulatságba kifáradt közönség kívánságának, egyszerű gyűjtéssel szolgált a jótékony ságot, most pedig olyan módokról gondolkodott, amelyek a humanitás szent kötelességének teljesítése mellett ritkán élvezett nagyszabású mulatságot ígérnek Arad közönségének.

Hogy mi minden fog történni ezen a mulatságon, az egyelőre a nőegylet kitűnő rendezőségének titka. Ugy titkolják azt, mint az — osztrák-magyar hadvezetőség a mozgósítási terveket. Ennek dacára — nékről lévén szó — egy és más klasszvárgott már nagyratörő terveikből. Még pedig:

Nrő 1: A mulatságnak három része lesz. Kezdődik kiállítással, folytatódik tarkaszínpaddal és végződik — valamikor későn reggel — táncal. Mindjárt a kiállítás új lesz a maga nemében: *konyha művészeti kiállítás*. Aradon is yet még nem rendeztek. Temesvárott volt a múlt esztendőben egy ilyen és óriási érdeket keltő. Felzúgítja a rendezőség Arad versengő asszonyait és leányait, hogy álljanak a nyilvánosság elé a főzőkanál körül szerzett tudományokkal és küldjenek a kiállításra szépen — és jól — elkészített ételeket s italokat. A kiállítottak fölött a rendezőségéből alakított zsűri fog ítélni és a nyerteseknek díjakat kiosztani.

Nrő 2: *Tarka színpad*. A Fehér-Kereszt emeleti nagytermében — mert itt lesz január 5 én a mulatság — színpadot fognak rögtönözni és azokabárészertü előadásokkal szórakoztatják a közönséget. Hegedű, zongora, ének, szaválás, rövid színdarab; mind helyet kapnak a pódiumon és valamennyinek mesterei az aradi közönségből kerülnek ki. Jól ismert hölgyek és urak lépnek a színpadra és vidám, kedves apróságokkal szolgálják a jótékony ságot. A bővebb program még szigorú titok.

Nrő 3: *Tánc — a végtelenségig*. Erőből méltóan csak Arad szép leányai beszélhetnek.

A fő-főtítok azonban — amelyről csak részletek szivárogtak ki — az, hogy a mulatság teljesen a feminizmus jegyében játszódik majd le. Nemcsak, hogy nők lesznek a rendezők, a zsűri tagok hanem asszony- és leány-uralom lesz az egész vonalon. Hölgyek — a fáma szerint *kék frakkba* öltözött hölgyek — vezetik be a közönséget a terembe; ők szolgálnak ki, ők dirigálnak a színpadon, sőt ők kéri fel a férfiakat a táncra.

Egyelőre ennyit iszlétől a január ötödiki mulat-

ság programjából. A türelem majd megtermi a részleteket is.

Az est előkészítése körül nagy érdemeket szerzett végvári Neuman-Fürst Mária elnökléte alatt álló rendező bizottság tagjai a következők:

Adler Józsefné, Asael Józsefné, Basch Simonné, Csillag Lajosné, Cuker Lászlóné, Deutsch Andorné, Deutsch Adolfné, Domán Sándorné, Fenyves Terka, Fodor Gyuláné, Fodor Zsigáné, Fuchs Ignácóné, Hajós Arpádné, Halász Jenőné, Hegyi Albertné, dr. Jellinek Henrikné, Keller Izsóné, Kemény Manóné, dr. Kovács Marcellné, Leopold Zsigáné, Löbl Gyuláné, Mairovitz Emilné, May Jánosné, dr. Mittler Izidorné, Montag Sándorné, dr. Nagy Sándorné, Nemess Gazáné, Neuman Alfrédné, Ottenberg Tivadarné, dr. Palmi Lajosné, dr. Radó Károlyné, Risinger Zsigmondné, Salgó Palné, Seldner Bernátné, dr. Singer Gyuláné, Somogyi Gyaláné, Schreier Viktorné, Stauber Józsefné, dr. Steinhardt Mórné, dr. Schauszter Henrikné, Tenner Lajosné, dr. Tisch Mórné, Weil Józsefné.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Vasárnap: Délután: Varázskeringő, operett. Mérsékelt helyekkel. Este: A pénz, kulturkép. Rendes helyekkel.

Hétfő: Pillangó kisasszony, opera. (C bérlet.)

Kedd: Kutya van a kertben, bohózat. (A bérlet.)

Szerda: Virraszt a szerelem, vígjáték. (B bérlet.)

Csütörtök: Tatárjárás, operett. (C bérlet.)

Péntek: Vig paraszt, operett. Bemutató előadás. (A bérlet.)

Sombat: Vig paraszt, operett. (B bérlet.)

A pénz.

(Kulturkép 3 felvonásban. Irta: Garvay Andor. Bemutató előadás.)

A börze reformálása fel van véve a kormányzati programba, de, amíg tisztességesebb alapra nem fektetik nálunk a börze üzletét, addig Garvay Andor ma bemutatott *A pénz* című darabja mindig kulturkép marad. Hogy mikor következik be a börze reformálása, azt a kormány tagjai oly kevéssé tudják, mint a legrefináltabb börzejátékosok nem tudják megjósolni a hosszt, vagy besszt, mely a börzejáték két távolságmérője. A börze a mai formájában semmitbe sem kümböskölhetik etikailag a montecziói játékbárlangól, ahol ép olyan természetű fogatják ki a próbálkozókat, mint a börze bejegyzettjei a kincsekre szemjártókat.

Garvay Andor kulturképének megírásához a nyáron leleplezett sugbankár kampány adta meg az ötletet. Darabjának főhőse, Wimmer bankár nem tartozik ugyan a sugbankár típushoz, mert a börzének egyik nagyhatalmassága, ellenben a módszer, ahogy megbízott kezeli a sugbankárok metódusa, amelynél a sok bizonytalan eséllyel egy bizonyosság áll szemben és ez az, hogy a kliens minden körülmények között áldozat.

Garvay karakterizáló erővel rajzolta meg darabjának alakjait, akiket a börze világában lépten nyomon találkozunk. Wimmer bankár, aki talán egész életében sem látott eredeti mivoltában egy értékpapírt, óriási kontremín kötésekkal spekulál. Igazi vabankör típus, aki amellett, hogy megbízolnak a börzét viszi a vásárra, a saját börzét sem kíméli. Az örületes kacsóban, melyhez fogható idegölő lelkiállapota csak a nagy tettekben játszó hazárd kártyásé. Bimulatos furlanggal, hűdégvérrel hajt fel új és új áldozatokat és minden összeggel állja a barcot, mert fanatikuson hisz a győzelemben. Mikor pedig minden segélyforrás kiapad és már a kaució sikkeszáz bűnbe is tulesett, ép olyan hűdégvérrel nyul a revolverhez, mint ahogy pár perccel előbb egzisztenciákat tett tönkre. A revolvert pedig, mely ennek a típus-

nak ép olyan üzleti vekvizitums, mint a ledőlyegzett üzleti könyvek, ismét fiókjába esussztatja, mikor a véletlen újabb pénzforrást nyit előtte és cigarettára gyújtva ugyanazzal a hűdégvérrel kezd mások tönkretételéhez, mint amilyennel a saját keponyájába röplatté volna a golyót.

Érdemes lelki összetételű emberek a Wimmerék. Milliókat dobnak ki szembunyorítás nélkül de a hordárral két hatos miatt pereksig veszekszenek és nyolcvan forintos hivatalnokaitól kauciót, hűséget és üzleti titoktartást követelnek. Nem hajtja meg őket a tönkrement spekuláns feleségének jajveszékölése, de mikor a saját felesége kilencszáz forintot kér egy seiyom számra, kész elikkasztani az alkalmazott kaucióját. Ufáatos jellemek és veszedelmek. Semmitől sem riadnak vissza, csak a szegénységtől és a börtöntől. Ha minden reménységből kikoptak, habozás nélkül nyulnak a revolverhez, és egy jól irányított lövéssel explátnak tartják összes gazságukat.

Garvay kulturképének valamennyi alakja hűbő, vérből való eleven ember. Wimmer sógora, Singer Ló, aki miután megrövidítettnek hiszi magát, Wimmer üzleti titkait eladja a konkurrensoknak, és a börzén a sógora ellen manipulál Zintmayer báróné, aki milliólból nem tudott megszíni és megesappant tőkájével társul lép be Wimmer üzletébe. Wimmerné, a toaletten és szórakozásokon kívül mivel sem tördő bankár-feleség, aki még akkor is pénzt kér, mikor az ura felett megkondukt a bukást jelentő harangszó. Az államtitkár, aki polóm fedezet ellenében busás hasznokat vág zsebre, mert az ő vele való összekötés ad nimbust a cégnek. Bárá Zallstey, a letört magnás, aki főúri barátainak szeretőket szállít és ha ez az üzlet ping, akkor Wimmernek hajt fel potom pénzért áldozatokat. A kitartott színesnő, akinek örült összegek kellene csipkére, illatszere és végül a nyomoruságos fizetésért becsületesen dolgozó hivatalnokok, akik bár ismerik az üzlet természetét, kutya hűséggel ragasszkodnak gazdájukhoz.

Ezek az életből vett alakok szerepelnek Garvay darabjában, az élet levegőjét varássalva a színpadra. Nem színdarab *A pénz*, mert ilyenek határozottan rossz. Szintén bántó figyeltenséggel van beállítva, mint színpadi munka. A színpad minden ismerete nélkül, valósággal ráncigálja alakjait a szerző, de, mint típusok, sikerültek az alakjai. Akárhányssor előfordul, hogy három pár van a színpadon, ezek közül ketten hangosan beszélnek, a többi szitog, vagy pedig mindannyian különböző témákról beszélgetnek, úgy, hogy valóságos hangzavar keletkezik. Ezek Garvaynak, a színdarabírónek fogyatékosaság, de Garvay, a megfigyelő a legnagyobb elismerést érdemli meg.

A pénz már különös tárgyánál fogva sem a nagy közönség számára írt darab. Sainte megkívánja a börze természetrajzának ismeretét, hogy a sok szakkifejezésben, börzeli fogalmakban és üzleti manőverekben ki ismerhesse magunkat, de akik ezekkel az alapismertekkel tisztában vannak, vagy akik bár nincsenek tisztában, de kísértéseknek, csábításoknak voltak, vagy vannak kitéve, né sők meg Garvay darabját. Sokat okulhatnak és tanulhatnak belőle.

Az aradi bemutató a jó előadásban nagy sikerrel járt. A siker egészében Hunyady Józsefé. Ő adta Wimmer, ennek a szőrvényes alaknak minden karakterisztikumát művészileg megcsinálva. Nagy feladat volt, melyet Hunyady mesterileg oldott meg. Ahol ellenszenves volt, még ott is talált Hunyady valami nűanszot, amivel enyhített a visszataszító jellemet.

A közhatalom nagy gyönyörűséggel élvezte a kitűnő művész nagystílusú alakítását. A darab végén is többször kitértek. *Dolly* igaz kabin alakot csinált Friedmann pénztárnokból. *Leboey* felséges epizód alakot báró Zoltay-ból és *Ditró* ma ismét nagyon intelligens színésztalentednek bizonyult Sötös hivatalnok szerepében. *Polgár* teljesen elhibázott alakot mutatott be az államtitkár szerepében. Sem muzsikában, sem pedig játékban nem volt államtitkár, hanem lehetetlen karrikatura. A hölgyeknek kisebb szerepek jutottak. *Norák* Irén, *Kápolnay* Juliska és *Kőrössi* Juli alakításai a darab sikerét jelentették. *Zalay* Margit meglepő drámai erővel adta egy ügylikos spekuláns feleségét. A közhatalom egyetlen jelenetét zajosan megsértette.

A rendezés egészében jó volt, de ha már egy darab három felvonásos keretűl egy helyen játsszák, akkor be lehet állítani egy valódi páncélszekrényt is és nem kell kassirozott dolgokkal rontani a hatást. H. G.

„Versek.”

(Pártos Sallárd verskötele. Békó Gyula kiadása, Budapest.)

Vesszekednek a „Holnap”, a „Ma”, meg a „Tegnap” közt. Aligha lehetett igazságtalanabb, heitlenebb megkülönböztetés az irók közt mint ez. Mert igaz, hogy az idővel változik az írás, a forma, a világfelfogás, sőt maga az igazság is, — de hogy valami azért, mert eredetiségében, merész szavaiban a holnapra nyújtják át, már szebb legyen, mint valami, amely az értéke tudatában nem röstelli, hogy avult formát visel: ezt kár lenne bizonyítani.

Pártos Sallárd, az első verseskönyvére szálló, fiatal aradi verselő, ha már a főnebbi osztályosánál kellene meríteni — a Holnap emberéért rajong, de azért nem szegődik egészen inasnak hozzájuk. Egy csomó hangulat van a költésben, s amikor valami onét kívánik, néha a Miksa Emil hatására vall, néha Heibel Jenőre, néha Ady Endre üsökre emlékeztet, de van köztük Szabolcskás is. Megfigyelő embernek érdekes nézni azt a vergődést, amely az első verskötelekből kisérik, amikor az író maga se tudja, hogy melyik forma, milyen irány áll legelőzelebb a költésnek. A vergődés kiejtésének a vége, erdőnyé valami, ami se ide, se oda nem jár közel, sem erre, sem arra a hatásra nem vall, hanem: erdőnyé, magáé az íróé.

Ennek a fiatal verselőnek sok eredetisége van, s ez nagy dicsőret Pártos Sallárdra. A nagy formakéség, a humoros véna, az ötletek e mellett elkisebbednek. És ennek az újságnak közhatalma, amely az aktualitások költészetében látta Pártosnak mind jobban ügyesedő kezét, csak jobban értékeli őt, ha egyéb, a költésbe foglalt verseit olvassa, amelyeknek nincs egyéb aktualitásuk, mint hogy az ő lelkéből valók.

Az ilyen kötetet kár lenne a dolgozatokat javító tanár szisztémájával itélni, alábuzván a benne talált hibákat. Hogy néhol több szóhalmozás arra, amit többen jobban kifejezhetnek, hogy értéktelen hangulatokat is rimre, nyomdafevékre pazarol, a koravénseget pedig igen megsokszorozva ifektálja, — kisebb hibák, amelyek ryesege és nélkül is lehervadnának az egészre nézve. Egészében véve: Pártos Sallárd tehetséges, tartalmas verselő, — s ahhoz képest, amennyi ideje van még neki — már eddig is nagyon magasra jutott.

* Színészet Buttyinban. Megittuk ma, hogy *Fekete* Mihály színtársulata a gyilkosság következtében eltávozott Vingáról. Mint most értesü-

lünk, a színtársulat Buttyinba ment és ma este a *Tatárjárás* előadásával kezdte meg működését. Műsoron vannak még *Az ördög* és *A tanítónő*. A színtársulat 22 tagból áll. A primadonna *Géza* Juliska

* Pick Steiner hangversenye. Nagyváradról írják: Pick Steiner Soma hegedűművész és Koller Tony udvari operanékesnő koncertestélyén nagy számu közhatalom vett részt. Kitűnő lelkesedéssel és meleg tapsokkal honorálták a hegedűművészt minden előadott számot. Műdjárt az első számnak előadásával meggyőződött a hallgató közhatalom arról, hogy Pick Steiner Soma igaz művész, a muzsikának nagyra becsült apostola. Koller Tony operanékesnő igazán a hangverseny dobogójára termelt inkább, mint a festett hullszák köze. Gyönyörű alakja kellemesen lepte meg a koncert publikumát és érzéssel előadott dalaival, képzett énektudásával sok, sok tapsot aratott. Aradon december 6-án fél 5 órakor a Fehér Kereszt nagytérben tartják hangversenyüket, melyre a még meglevő jegyek 1/2. Klein Mór könyvkereskedésében kaphatók.

* Kedvezmény a Kölcsey-egyesület tagjainak. A Kölcsey-egyesületnek decemberben két felolvasása lesz. 1-én *Krenner* Miklós dr. *Prohászkáné* Tausch Elvira és *Zoltay* Mátyás és felesége fognak szerepelni. December 12-én *Cholnoky* János dr. kolozsvári egyetemi tanár fog a Kölcsey-egyesületben vezített képekkel a földrajz köréből előadni. A Kölcsey-egyesület tagjai baleptől nékül igazolási papírokkal vehetnek részt a felolvasásokon. Akik most lépnek be az alapszabály szerű három éves kötelezettséggel tagoknak és 1909-re a 4 korona tagsági díjat befizetik. már a decemberi felolvasásokon is használhatják igazolási papírokat. A tagfővel véget jelentkezni lehet november 30. délután 4-5-ig *Szöllösi* István tikárnál a Kölcsey-egyesület hivatalos helyiségében (Színházépület II. emelet) A keddi felolvasásra nem tagok a könyvkereskedéseken is 1 koronáért vehetnek bejelöljegyvet.

* A Hortobágy. Egy nagy darab Magyarországon a Hortobágy jelöl meg előttünk a nagy érdekességében. Lebogós ingulju csikósok mestert lovagiasa, panyvadásza, felvad lovak rohadása, hatalmas ördösordák, féltelmes tekintetű bikák tarka látványosságán szórakozunk. Csupa olyan látvány, ami leköt a figyelmet és érdekességével sok szórakozást nyújt. Részünk van a valódi, hamisítatlan hortobágyi csárdásban, melyet nem forgatott ki erdőiségétől a tánciskola. Ugy ropják celkósok és fiatal parasztlányok, mint hajdanában dédapánk. A vasárnapi műsor egyik nagy érdekessége ez a kép, melynek éppen ellentéte a sok raffineriával megcsinált mozgófénykép. Az ördög fia, melynek kiállítását egyszerűen szenzációs, az Uránia színház vasárnapi előadásai délután 3 órakor kezdődnek.

HIREK.

A „segédkirály.”

— Nagy György interpellációja —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése —

Arad, november 28.

A külföldi sajtó nyomán az a hír terjedt el, hogy a király december másodikán, uralkodásának hatvanadik évfordulója alkalmával az uralkodói jogok jelentékeny részét Ferenc Ferdinánd trónörökösre fogja ruházni. A félhivatalos sajtó ugyan megcáfolta a híresztelést, de Nagy György balpárti képviselő a Ház mai ülésén mégis interpellált — mint ő mondotta — a „segédkirály” ügyében.

Az interpelláció így hangzik:

1. Van-e tudomása a kormánynak arról, hogy úgy a hazai, mint a külföldi lapok, így a Berliner Tagblatt ismételtlen megemlékeznek arról a hírről, hogy I. Ferenc József 1908. december másodikán, osztrák császári uralkodásának hatvanadik évfordulója alkalmából az uralkodói jogok egy részét Ferenc Ferdinánd trónörökösre

ruházza át és a királyi hatalmat vele megosztja?

2. Hajlandó-e a király valódisága esetén kijelenteni a kormánynak, hogy alkotmányunk, törvényeink (1723. I. II., 1867. III. törvények) tiltják a királyi hatalom megosztását, a suprema potestasból folyó jogok és kötelezettségek másra való átruházását, a nemzetnek törvényben kifejezésre jutó akarata nélkül a trónörökösnek a kormányzati hatáskörben való bármilyen részvételét?

3. Hajlandó-e és milyen módon megakadályozni azt, hogy alkotmányunk, törvényeink súlyos megsértésével a trónörökös uralkodói jogokkal ruháztassék fel?

Az interpellációt kiadták a miniszterelnöknek.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 29-én az időjárás: száraz, éjjeli fagy.

— Asztaloslegényből méltóságos ur. *Thék* Endre bútorgyárosnak, a budapesti kereskedelmi és iparkamara és az országos ipartgyésület alelnökeiék ipari téren szerzett érdemei elismerésül udvari tanácsosi címet adott a király. Ezt jelenti a hivatalos lap mai száma. De jelent ez a kitüntetés mást is. *Thék* Endre személyében, aki pályáját asztalosinaskodáson kezdte, a magyar ipart érte a kitüntetés. Bizonyossága ez annak, hogy immár lemult rólnk az az idő, amely az ipart hatha éven jelöli meg más ugynevezett kabátos és kivált körömpapilással dusan tarkított foglalkozások mögött. *Thék* Endre kitüntetése a munka kitüntetését jelenti.

— Makóiak küldöttsége. Makóról jelentik: Hétfőn nagyobb küldöttség megy föl Makóról a fővárosba, hogy Makónak törvényszéket és katonaságot kérjen. A küldöttséget *Csernoch* János püspök, *Justh* Gyula, *Nagy* Sándor és *Návay* Lajos vezetik s fölvezetik *Wskerie*, *Gántner* és *Jekel* asszony miniszterekhez.

— Cseh és német diákok verekedése. Prágából táviratozzák: A német olvasótér harmadik évfordulóján nagy összeütközés volt a cseh és német diákok között. A csöcselék elzárta az utat és elzárta a németek elől a bejáratot. Emiatt nagy verekedés fejlődött ki. Több száz cseh ölmos végű botokkal megtámadta a német diákokat, akik közül sokat véresre vertek. A rendőrség csak nehezen tudta a tömeget szétszórni. Számos letartóztatás történt.

— A város tűzkárbiztosítása. Ma tartott ülésében bontotta fel a tanács a városi ingók és ingatlanok tűzkár elleni biztosítására beérkezett pályázatokat. Megállapította, hogy valamennyi felszólított biztosió intézet nyújtott be ajánlatot, de megállapította azt is, hogy az intézetek kartellba léptek s valamennyien 8014 korona 98 fillért kérnek a biztosítás vállalkozásáért. A tanács ma még nem határozott az ügyben s a döntést az előkészítő tanácsülésben hozza meg, mint hogy a pályázat sorsa fellett úgy is a közgyűlés határoz.

— *Fábry* Sándorné előadása. December 2-án tartja az Oltár-egyesület második felolvasó estélyét. Ez alkalommal szintén két előadás lesz, melyek közül az első dr. *Fábry* Sándorné a női hivatásról, a másodikat dr. *Máty* Engelbert kassai tankerületi kir. főigazgató tartja, aki az anyák kötelességeit értékeli. A műsort, mely igen élvezetesnek ígérkezik, zene és énekszámok tarkítják, melyekben *Müller* József, *Csatáry* Erzsike, *Barth* Vilmos, *Budits* Mátyás és *Zoltay* Mátyás működnek közre.

— Itélet Odescalchi hercegnő válópörében. Régen huzódó válópörben ítélkezett ma a gyulai törvényszék. A pör szereplői Odescalchi hercegnő és Kövér Gusztáv ismert földbirtokos, aki a hercegnő ellen válópört indított. A hercegnő viszont keresetet indított és annak a 300 ezer koronának megítélését követelte, amelyet ő az esküvő alkalmával kötött ki magának arra az esetre, ha a férj hibájából kel elválniok. A gyulai törvényszék ma hozott ítéletében a férjét elutasította keresetével és a férj hibájából mondta ki a házasság felbontását. Egyben a hercegnőnek megítélte a 300 ezer koronát s gyermektartási díjat is ítél meg számára. Az összes perkoltségeket Kövér Gusztáv fizeti.

— Pálmálka válópör. Fővárosi tudósítónk telefonálja: A budapesti törvényszék előtt ma volt Kinszky Zdenko gróf és felesége, Pálmálka művész nő válópörében a békéltető tárgyalás. A gróf a válópört tudvalevőleg azért indította, mert felesége az ő akarata ellenére visszatért a romániai pályára. A mai tárgyaláson Pálmálka hajlandóan mutatkozott a házassági közösség folytatására, de a gróf ragaszkodott a váláshoz. A válópört tehát tovább folyik.

— Kinevezés. Deutsch József, a borsodi mészárosi gómszem rőzvény-ársaság elnökét az igazgatóság a vállalat irányítására nevezte ki és megválasztotta a Csányi műmalom Kassán működő igazgatóságához osztotta be.

— Az aradi kamara a képviselőházhoz. A képviselőház pénzügyi bizottsága, amint ismeretes, egyik legutóbbi ülésén leszavazta Wekerle Sándor miniszterelnöknek az adóreformba foglalt javaslatát, hogy a tőkekamatadót öt százalékra szálítsák le és kimondta, hogy az továbbra is tíz százalék legyen. A pénzügyi bizottság a határozatával szemben most az aradi kereskedelmi és iparkamara terjedelmű, erősen megokolt fölterjesztést írt az a képviselőházhoz. Kifejti, hogy azon adónemek emelkedése által, amelyek a tőkekamatadót viselő osztályt terhelik, — tehát elsősorban a kereskedői és iparos osztályt — a tőkekamatadónak változatlan fentartása a valóságban szintén adóemelkedést jelent. Ezenfelül kéri a kamara a képviselőházat, hogy az adóreformnak a tőkekamat és járadékadóra vonatkozó részét változtatás nélkül fogadja el és a pénzügyi bizottság javaslatát elhárítsa.

— Nemzetiségi háberu egy megsebesített diákkoponya miatt. Triestből jelentik: A bécsi tiszteletesek a kalmával megsebesült olasz diákok között volt egy Sonda Ernő nevű is, akinek lesebét a kórházban követték be. Sonda ma hazatért szülőihöz Triestbe, mivel azonban heves fájdalmak voltak, orvoshoz ment, aki felháborodva állapította meg, hogy a diák sebeit a bécsi klinikán rendkívül hanyagul kezelték s a baj annyira elhatalmasodott, hogy Sonda állapota életveszélyessé vált. Röntgen-sugarakkal megvizsgálták a sebet és megállapították, hogy a diákkoponya csonttörést szenvedett s a koponyába több hajszál került bele. Sndán trepanációt kellett végezni, de még nem bizonyos, megmenthető-e az életnek. Az eset óriási

felháborodást keltett Triestben, ahol pedig már-már helyreállt a nyugalom. Egy olasz tanár az összes olasz egyetemeken és tanártestületekhez táviratot küldött, amelyben felhívja őket, hogy tartsanak tiltakozó gyűlést az orvostudomány ilyen lelépése ellen, hogy nemzetiségi okokból egy emberéletet kockáztatnak. Húnap Olaszország több egyetemén tiltakozó gyűlést fognak tartani.

— A Weitzer utcai leányiskola bezárása. Az iskolaszék ma tartott ülésében tette meg Kovács Vince iskolafelügyelő lapunk mai számában már ismertetett indítványát az iskola bezárása iránt. Az iskolaszék, a tanács javaslatára hozzájárult ahhoz, hogy az épület krombolltassék s a növendékek az új iskola elkészültéig, tehát 1909. szeptember 1-ig, a Hasszinger-utcai iskolában nyerjenek oktatást. Az új iskola építésének terveit a tanács a legközelebbi közgyűlés elé terjeszti be.

— Házasság. Herceg Hugó kereskedelmi képviselő Budapestről ma kötött házasságot Aradon Kohn Nelly urleánnyal, özv. Kohn Lázárné leányával. Az ifjú pár nászutra a Rivierára utazott.

— Ezüstlakodalom. Kaufmann Izidor, az aradi származású, Bécsben élő kiváló festőművész november huszonkilencedikén ünnepli ezüstlakodalomát.

— Halálozás. Rétháti Kövér Lajos az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak nyugalmazott mérnöke ma délelőtt 41 éves korában családja körében Kistutca 6. szám alatt lévő lakásán meghalt. Kiterjedt előkelő rokonsággal rendelkezik. E hónap 30-án délután 3 órakor temetik a római káth. egyház szertartása szerint.

— A rettenetes cégtábla. Budapesti tudósítónk írja: Budapest igen gazdag érdekes cégtáblákban. A nagyszámu idegen, akik a fővárost előzőnk, a legkedvesebb emlékeket Budapest eredeti cégtábláiról őrzik meg. Legújabbán ismét felfedeztek egy mesés üzletfelírást. A keskeny tábla, amelyet eddig az előtte pompázó falomb miatt nem vettek észre, a Rökk Szilárd-utcának a Népszínház felé eső egyik sarokházán diszeleg. A szövege rövid három szó:

Neumann József
fejbőrkészítő.

És fagyni kezd gyorsan az ember vére. Az utolsó mohikán. Bőrnarany rémségei villámgyorsan elevenednek meg emlékezetünkben, tomahawkok, véres skalpok kavarnak agyunkban. Félénk pislantást vetünk a táblára, ahol bizonyára ez következik:

Itt indiánoktól megskalpolt fejek jól és olcsón új fejbőrrel láttatnak el.

De nem ez következik, a bős indiánok tomahawkja nem teremtette meg fővárosunkban a legrettenetesebb ipart. A felírásnak nincs folytatása, ellenben a cégtábla alatti üzlet két oldalán, mintegy ergesztelesül a rettenetes felírásért, ott diszelegnek a cipész-kultúra remekei: egy ragyogó lakktopán s a konvencionális huszárcsizma.

— Öngyilkos kísérletek Aradmegyében. A Pankota felől érkező arad-hegylajai motoros vasút délután fél hét órakor Világoson, a piactéren, épen a községháza előtt elgázolta Mészáros Pável huszonegy éves földmivest. Vasárnap délután, nagy tömeg csődült a holttest köré és fenyegető hangulat mutatkozott a motorossal szemben, de megállapították, hogy a fiatal legény öngyilkossági szándékából vetette magát a vonat elé. Mészáros gyomorhajos volt és az orvosnak gyakran mondta, hogy öngyilkossággal akar fájdalmaitól megszabadulni. — Itt említjük meg, hogy Stéger Jakab ujszentannai jómódu földesgazda a lakásán öngyilkos szándékkal fejbőlötte magát. Állapota aggasztó.

— Mestertanfolyam. A kereskedelmi és iparkamara a felterjesztésére megengedte az aradi m. kir. állami fa- és fémpari szakiskola igazgatóságának, hogy a kamarai kerületben iparigazgatóványval bíró asszisztensek részére 1909. évi január hó 15-étől február 15-ig gyakorlati mestertanfolyamot rendezhessen. A tanfolyam tartama négy hét. Felhívjuk a kamara kerületében lakó önálló asztalos iparosokat, kik a tanfolyamon részvenni óhajtanak, hogy pályázati kérvényeiket illékes ipariskolai felületükön folyó évi december hó 15-ig nyújtsák be.

— Karácsonyi megrendelések első sorozatjait állította ki Urai János, József főherceg kamarai fényképész a mai napon közszemére. Pick Ernő kirakata láthatta egy igen bájos gyermek szerle, különböző felvetelőkben, ezen fényképek elárulják, hogy Urai J. egyike a legjobb gyermek fotografusnak. Valamint az az Oeographia olajfestménye, mi Deutsch Testvérekről látható tanujelét adja annak, hogy Urai J. nemcsak a fényképezésben, hanem a festészetben is, az első helyet vívta ki magának. Nem kevésbé tetszik és feltűnést keltenek Urai platinotipia és sépia fénykép nagyjait, melyekből most is egy pár rendelkezési vannak kitéve, az iparosok Buterezővetkezetében, mert egyének, úgy hogy a bírálatot az urali közönség maga megadhatja, ha Urai fényképésznek ezen igazán művészi becsü dolgait megtekintni. Annál is inkább, mert aki ez irányban óhajta karácsonyra a megrendelést tenni, úgy azt igyekezni kell mielőbb, az idő beosztása miatt. 3661

— Értesítés. Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy helyben, Szabadság-tér és Forray-utca sarkán levő, volt Láng Testvérek féle éttermet a mai kor igényeinek teljes mértékben berendezve Gambrinus sörsarnok név alatt személyesen fogom vezetni. Amidőn a tisztelt közönség szives pártfogásáért eszedezem, bátor vagyok tudomásul adni, hogy sörsarnokomban dupla marcini sört, mint az „Első magyar részvényserlózde” gyárművét fogom kimérni és előre is biztosíthatom nagyrabecsült vendégeimet, hogy előzékeny kiszolgálásom, jól kezelt italaim és kitűnő magyar konyhám által bizalmat és jóindulatát minden tekintetben kiérdemelni törekedni fogok. A nagyérdemű közönség pártfogását újlag kérve, vagyok teljes tisztelettel Kánya Géza, a „Gambrinus” és Városi sörsarnok tulajdonosa. Gyurkovits zenekar közreműködése.

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűteni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filléreinket egy olyan pénzügyintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvény-ársaságot (Salacz-utca 6. szám.) Ezen intézetnél takarékbetétet a legkisebb összegtől kezdve a legmagasabb összegig fogadják hat százalék betétkamat ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül felvethetjük vissza. Minden betét egy-egy „Szállás” féle takarékpénztári kártya ingyen. 2711.

Alkalmas Karácsonyi és Újévi Ajándék!

Helybeli telefon — 636. sz. — WEISZ és BENJAMIN Vidéki telefon — 636. sz. —

Arad, Andrassy-tér 22. Hajós gyógytár mellett.

Ajánljuk dusan felszerelt nagyon szép kezdett és kész kézimunka raktárunkat és mindenféle rövidárut.

Nagy választék gyermek ruhákban, harisnya, keztyű, szallag, csipke és mindenféle trickó alsó ruhákban. 3585

Olcsó árak!

Pontos kiszolgálás!

Braun Gusztáv asztalos, ARAD, Vörösmarthy-utca 3. szám.

Készít irodai, üzleti és butorberendezéseket a legjutányosabb árakon. 3399

— A legjobb márciusi kivitteli sör csak Schuch Ferenc Milleniumi sörcsarnokában kapható. 191
 — Likőr aromák kitűnő illkorok előállítására; — háziilag — Vojtek és Weissnál. 191

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

Vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás. Természetes vasmentes savanyúvíz.
 Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Erdőny-Lápdénál
 Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Budócskapart 8.

TARKASÁGOK.

(A brigadéros látogatásaiából.) Bélafele Miklós, az aradi új brigadéros, ugylátszik, nem csak theoriában, hanem gyakorlatilag is híve a polgárság és katonaság közötti barátságos viszony fenntartásának. Szimpatikus jelét adja ennek most azzal, hogy sorra látogatja a város ismertebb családait. Ma délelőtt történt egy ilyen látogatás alkalmával az alábbi kedves kis dolog.

A család, mikor a brigadéros teljes díszben becsöngetett, nem volt odahaza. A szobalány átvette a tábornok névjegyét, miközben megjelenik az előszobában egy öt éves tömzsi kis fiucska, akit a kardcsörtetés csalt ki a gyerekszobából. A fia szörnyen bámulja a lényes díszbe öltözött katonát s mikor ez már éppen el akar menni, megszólal:

— Bácsi, mondja kérem, mi a maga igazi neve: Ferenc vagy József?

A generális megismogatja a kis fiút és nyájasan válaszol:

— Egyik sem fiacskám.

A gyerek kissé csalódottan horgasztja le fejét, majd a tábornokra mereszli nagy szeméit és szomorú hangon kérdi:

— Hát nem maga a király?

(Az orvos.) Abban a társaságban, amelyben napokint egy fiatal aradi orvos is megfordul, a nők körül való sikerekről beszéltek

— Ugy-e orvos ur, — mondta a társaság egyik tagja — magának nagy szerencséje van a nők között.

A fiatal orvos szabadkozott:

— Dehegy, kérem ...

— De igen, én tudom, hogy a maga buzgalmanak már sok nő díjazatul esett.

— Igen, a szalónokban ... ott ...

— Dehogyan a szalónokban.

— Hát?

— Hát a kórházakban

(Lefoglalni.) Új ágró társaságban még mindig arról a letartóztatásról beszélnek, amit a budapesti vizsgálóbíró elkövetett Szomorj Dezsővel szemben.

— Bizony, vigyázni kell most arra, amit az ember ír, mert a vizsgálóbíró meg az ügyész rögtön lefoglalja, mihelyt egy kissé sikamlós.

Valaki közbeszólt:

— Na, akkor ma nagyon sok lefoglalás várható.

— Hogyan, sikamlós dolgokat irtatok?

— Nem. De a város összes járdái olyan sikamlósak, hogy az ügyész okvetlen lefoglalja őket.

(A vasút.) Itt van néhány ötlet a vasúti szerencsétlenségek korszakából:

— Hallom, hogy elhalasztottad az esküvődet. Valami baj történt talán?

— Nem történt semmi. Csak tudod, ezek a vasúti katasztrófák...

— Nem értem ...

— Elhalasztottam az esküvőmet, mert félek, hogy nászútra kell mennem. A vasutak ilyen korszakában pedig az életveszélyes.

Egy szomszédos város állomásán nagy romhalmaz fekezik.

— Talán megint nagy szerencsétlenség történt? kérdezték az egyik mozdonyvezetőtől.

— Nem, nem, csak egy kicsit tolattunk.

Nagy zűrzavar volt ma délben az aradi vasúti állomáson.

— Mi baj, mi baj? — tudakolták.

Az egyik tisztviselő megnyugtató feleletet adott:

— Semmi baj sincs, csak a déli pesi gyors a rendes időben érkezett és roppant megtavaria a forgalmat.

A keringő alkonya.

A tánc és a divat.

A francia táncmestereknek nagy gondot okoz mostanában a legújabb párisi divat szeszélyes rendelkezése. A mindenható divatházak tudvalevően az idén szorososan testhez simuló, ugynevezett „kigyóruhák” at hoztak forgalomba s azóta minden jó izlésű leány vagy asszony ezekben a pikánsan szűk toilletekben szorong a boulevardokon.

Azok a hölgyek, akikkel szépség és formák dolgában givallérosan viselkedett a természet, szives készséggel hódoltak meg az új divatnak, amely föltöte előnyösen és a férfinemre nézve meglepően biztos hatással dozborítja ki értékes női bájait. A szemérmes erénycsószók prédikációira már rég nem adnak a hölgyek s az elővirult dámák tiltakozásait azzal torkolják le, hogy ők is mutogatnak szivesen bájait, csak lenne még mit mutogatniok. A férfiak azonban föltétlenül az ő részükön vannak, azok kivételével, akik vakok, vagy féltékenyek a szép feleségeikre.

No meg a francia táncmestereknek is meggyűlt a bajuk az új divattal. Mint magánemberek ők is teljes mértékben rokonszenveznek a kigyóruhákkal, de hivatalos minőségükben, szóval „mint olyanok” mindnyájan elvi ellenségei a szűk ruháknak. A kigyóruháknak ugyanis ezernyi előnyük mellett meg van az az egyetlen nagy hibájuk, hogy nem lehet bennük keringőt járni.

A keringő költészete tudniillik a hosszú három, illetve hat lépésekben „közül” ideális egésze, a kigyóruhák pedig egyenesen kizárják a hat, de még három hosszú lépéseket is. Ha valamelyik hölgy mégis megkockáztatná az ügyet, úgy ebből föltétlenül a világ legnagyobb zavarai támadhatnának. Az apróbb esetlések botlások még csak hagyján, de minden egyes hosszú lépés megtételénél fenyeget a szörnyű veszedelem, hogy a testre kigyószzerűleg tapadó, szorososan megfeszülő szoknya nagyot nyekken s hirtelen kettészakadva, esetleg a legkritikusabb pontokon olyan iadiszkreclóra vetemedhetnék, hogy a bálterem összes hölgytagjai sikongva, pirulva menekülnek az örömdetesen táguló férfiszemek elé.

A kigyóruhát illetésképen a „lenni vagy nem lenni” életbevágó problémája elé állították Franciaország hivatásos tánc- és illemmestereit

De mit tesz Isten? A legaslegutolsó másodpercben a párisi mesterek doyonjécek eiffeli mentő gondolata támadt: egyszerűen meg kell nyirbálni a miudeddig szentnek tartott waltzer-hagyományokat, melyek nagyanyórol unokára azt a hasznos jó tanácsot hagyták drága örökségbe, hogy a bálterembe folyó izgalmas férjvadászatok legbiztosabb hatása fegyvere a lány dallamokban olvadó keringő, amelynek megresztegető, elkábító zöngéi közben, az egy-egy örökkévalóságig tartó hosszú hat lépés alatt szerelmes oiaadással simuljon a lány kiszemelt áldozata vállára, olyan bájos pirulással, amely zavarba hozza s olyan izzó, forró pilanással, amelytől megsebezve, végérvényesen feladja a esatát a sokáig vergődött, agyonhaj zolt him.

A táncmesteri doyon tehát nagyot gondolt és vakmerőt. Egyszerűen lanyrbálja a keringőből a lényegét: a diszkreét, alkalmoszerző hosszú lépéseket. Ezentul apró, rövid ütemekre dirigálja a waltzer a karmestert helyettesítő tamburmajor, a bálterem eme nagy szakállu, szigorú bácsija, akinek szívét könyörgő leányszemek ostromolták eddig egy-egy „újra” keringőért, hogy még egy utolsó támadással tegyék harcképtelenné az elhatározó szó kimondása tekintetében habozó férfiakat.

Vége a báli major ur legendás hatalmának. Nem kísérti többé a sok-sok cukros ördög s nem lesz több alkalma egy-egy „krigli” sörrel lehűteni felajzott érzelmeit. Az eladó leányok pedig bálak helyett kénytelenek lesznek — házasságszerző irodákba járni s a főkötő alá kívánczó leánykák ezentul a házasság szerző eégtáblája előtt rendeznek tüntető körsétákat, amelyen biztató zöld színben domborodik ki az ige: „A házasságok nem az égben, hanem a házasság szerző irodájában köttetnek!”

Ambár az ördög soha sem alszik. S amit leányaink elvesztenek a vámon: a detronizált hosszú lépéses waltzeren, meg fogják nyerni a réven: a testhez szerelmesen simuló kigyóruhákból beszédesen kidomboruló női bájak nyilvánosan izgató, hatásos propagandájában.

Szoptató anyák

tejük hatását csak növelik és gazdagítják a SCOTT-féle Emulsio használata által.

Kimerültség megszűnik,

s a csecsemő rózsásabbá, vidámabbá és pajzánabbá válik, mint valaha volt.

Az anyaságnak bármily válságos percében, a 5816

SCOTT-féle Emulsio

erőt kölcsönöz, bátorít s emellett kellemes ízű és könnyen emészthető.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halast — kérjük figyelembe venni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Aki mindenáron vétkezni akar Nemközlhet. Túl Naiv történet, kezdetleges feldolgozásban. Sajnáljuk, nem közölhetjük. A kéziratot néhány napig megőrizük.

Beretvás-pastilla! Ne tétovázzék, ha fáj a feje, hanem használjon azonnal Beretvás-pastillát,

amely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. Aradon kapható: Földes Orvosok által ajánva Ár 1.20. Kelemen gyógytárban. Készíti: Bere-vás Tamás, gyógyszerész, Kispesten. (3 dobozról ingyen postaszállítással.) 5714

BOZSIK ERNŐ :: KÉPESITETT :: KOMÜVESMESTER

Építési irodája

B. Választó-utca 22. szám.

MULATSÁGOK

(=) A turisták második estélye. A téli időben, midőn kevesebb a turisztika tesdedző sportját gyakorló ember és inkább a szoba melegére van utalva, táncestélyek rendezésével igyekeznek a turista egyesület a társas életet fejleszteni és a közönségnek szórakozást nyújtani. A novemberi első házi-estélyt, mely minden ízében fényesen sikerült, december hó 5-én szombaton fogja a második követni, melynek izléssel összeállított változatos műsora ismét egy kellemes és fényes sikerrel végződő téli estélyre enged jogos következtetést. A vigalmi bizottság, mely e téren sok évi eredményes gyakorlatra tekinthet vissza, fáradságot nem kímélve, ambicionálja magát az estélyrendezés nagy munkájára és nem hiába, mert a közönség az ügyesen rendezett kedélyes és otthonias jellegű mulatságra való tekintettel, oly nagy számban pártolja a turista házi estélyeket, amely látogatottságot más estélyeken nem lehet találni. A második estély műsorát a következő számok adják: 1. Zongora szám, előadja: Szallai Aranka. 2. Szavaltat „Van a szegénynek hazája“ Abonyitól, előadja: Moravék István. 3. Zongora és hegedű (Boka kesergője) előadja Szallai Aranka és Wirth János. 4. Humoros felolvasás, tartja Róka József pénzügyigazgató. 5. Ének-duett zongora kísérettel, előadja: Szallai Aranka, Korger Matild. 6. Szerelmi vallomások, zongorán előadja Szallai Aranka. Tekintettel arra a nagy érdeklődésre, mely a közönség körében az első turista-estélyen megnyilvánult, ami a terem tulszofaltságát vonta maga után, elhatározta a vigalmi bizottság, hogy ez alkalommal az estélyt a Kovács és Novotny-féle vendéglő összes termében fogja megtartani, miáltal az estélyre kibocsájtandó részvételi jegyek számát sem lesz szükség korlátozni s így a későbbben jelentkezők is átvehetik jegyeiket. Ugy mint a múltban, ez alkalommal sem bocsájtanak ki meghívókat és az érdeklődő tagokat ez uton hívja meg az egylet vigalmi bizottsága az estélyre. Bevezetett vendégek szívesen látatnak. Az estélyre részvételi jegyeket adnak ki, melyek névre szólnak és másra át nem ruházhatók. E jegyeket a vigalmi bizottság elnökei állítják ki a hozzájuk érkezett bejelentések alapján. Ezért kéri a vigalmi bizottság, hogy azon tagok, kik az estélyen részt venni óhajtának, ebbeli szándékaikat a név és lakás pontos megjelölésével lehetőleg sürgősen jelentésük be akár szóval vagy írásban Balassa Ernő vagy dr. Papp Miklós vigalmi bizottsági elnöknek, hogy a jegyek idejében kiállíthatók és késedelem nélkül szétküldhetők legyenek. Az estélyen a jegyek átadandók, a részvételi jegy személyenkint 1 korona. A vigalmi bizottság minden nap este 6 órakor az egyesület helyiségében (Vass szálló I. emelet udvar) értekezést tart, melyeken az érdeklődő tagokat és az estély iránt érdeklődő fiatalokat is szívesen látja.

(=) Postások mulatsága. Január 9-én tartja az Aradi Posta és Távirada Tisztviselői Sport Egyesülete tombolával egybekötött táncestélyt. A tombola tárgyak iránti megkeresését eddig még csak a külföldi cégeknek küldte meg négy nap előtt és már is több mint száz szebbnél-szebb tárggyal rendelkezik, melynek kiosztásával emlékeztetéssel óhajtja tenni magát distingváltnak a közönség előtt. Az estélyre szóló meghívók még nem bocsájtattak ki. Belépti díj személyenkint 2 korona, családjegy 5 korona lesz. Egy tombola-

jegy ára 20 fillér. A rendezőség azt hiszi, hogy alkalma lesz minden tombola-jegy vásárlónak egy-egy szép emléktárggyal kedveskedhetni.

A legjobb kutya-kalács
vél és marad a
Fattinger-féle kutya-kalács,
melynek összes a fajta tápszerek közül a legjobb összetételű és tápanyagja
— 50 kg. 23. — 5 kg. bórmentve 3.20 K.
Fattinger-féle Puppy-Bisquit
kiskutyák részére. 50 kg. 26.—K., 5 kg. bórmentve 3.50 K. Azjegy
néket bórmentve kild:

Fattinger's Patent-Hundekuchen- u. Geflügel-futter-Fabrik Wiener-Neustadt.
250-nél több első díj. — A Fattinger-féle tápszert állatorvosi ellenőrzés mellett készíti. 5015

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.
— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —
Budapest, november 28.

Amerika ¼-el magasabb. 15 ezer mm. szálládan tartott.

As árak 50 kilométerenként számítva:

	Déli sziat	2 órai sziat
Buda aprílisa . . .	13.14—13.15	13.14—13.15
Szegedi májusra . . .	7.67—7.68	7.66—7.67
Buda aprílisa . . .	11.20—11.21	11.17—11.18
Zab aprílisa . . .	8.90—8.91	8.91—8.92
Buda 1909. októberre . . .	11.49—11.50	11.45—11.46
Buda októberre . . .	9.96—9.97	9.92—9.93

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény	614—
Magyar hitelrészvény	714—
Köszül vasút részvény	582.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 28. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm feletti súlyban — fillérig; közép páronként 350—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm feletti súlyban 118—120 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 120—121 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 120—121 fillérig. Eszterlái: Nehéz páronként 360 kilogramm feletti súlyban — fillérig; közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéselátszám: November hó 15. napján volt készlet 25 248 darab, november 26. napján főlhajtásokat 165 darab, november 26. napján elszállított 185 darab, november 27. napjára maradt készletben 25,162 darab. A hízó sertés üzlet irányzata: változatlan.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1908. évi november hó 29-én:
Délután 3¼ órakor, fél helyárakkal:
Varázskeringő.
Operette 3 felvonásban. Írták: Dörmann és Jacobsohn. Fordította: Mérei Adolf. Zenéjét szerzte: Strauss Oszkár.

SZEMÉLYEK:
XIII. Joachim Polgár S. Niki, hadnagy Faludy K.
Heléna, leánya Wlassák V. Friderika Zalai Margit.
Lotar, öcsese Leövey Leo. Steingraber Kállay Jolán.

Közdote délután 3 és fél órakor.
Este 8 órakor, rendez helyárakkal:
B) bérlet. B) bérlet.
A p é n z.
Kulturkép 3 felvonásban. Irta: Garvay Andor.

S Z E M É L Y E K:
Wimmer Hunyady J. Friedmann Dely Lajos.
Márta Kápolnay J. Szűts Ditrói Mór.
Singer Sámuel Várnay Jenő. Katz Faludy K.
Leo, fia Mártoni R. Salzerné Zalay Margit.
Zentmayer Novák Irén. A fia Benkő Gizike.
Keresztessy Kertész Dezső. Az édesapja Nagyiván I.
Baró Zelistyey Leövey Leo. Friedmanné Pollinuspé.
Mámory Polgár S. Tercsi Kőrössi Jucl.

Közdote este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)
A Hortobágy és Debrecen.
Műsor 1908. november hó 29-én vasárnap:
1. Szemtelen bolha. Kacagató. — 2. Utazás a csillagokba. Mese. — 3. Karmesterék mulatnak. Bohózat. — 4. A golya hoz kárpótlást. Eletek. — 5. Debrecen látkepe. Látványosság. — 6. Kérem a vadászejegyet. Kacagató. — 7. A tavasz tündére. Látványosság. Szines. — 8. A Hortobágy. Természet után. — 9. Az ördög fia. Nagy látványosság — 10. Szegény házasulandó. Bohózat.
Előadások: Este 3 órától 11 óráig.
Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrássza.
Az előadásokra bármikor be lehet menni.
Csütörtökön, december 3-án
Nagy párisi estély.

NYILTER.

Pályázat.

Az „Aradi első közöskonyha önségélyző társaság“ egy gondtorki és egy gazdaaszszonyi a pályázatot hirdet, kiknek gyermekeik házastársaknak kell lenniök. Az állás 1908. december hó 15-én foglalandó el.
A kellően felszerelt és alkalmazhatóságot igazoló kérvény Botka István m. kir. pénzügyi titkár, mint a társaság igazgató elnökénél, december hó 5-éig nyujtandó be, kinél ez ügyben személyesen is lehet érintkezni, sőt ez ajánlatos is, ki a feltételeket a pályázóval közölni fogja.
3659. Igazgatóság.

Divatos
fűzők és különlegességek

ugy készen, mint méret után a legjobb készülnek
Pilcz Irma
fűzőkészítőnél
ARAD, Deák Ferenc-utca 2. szám.

A vidéken lakó hölgyek kérjenek mértékveteli utasítást.

Vendéglő-megnyitás!

A Luther Márton-utca és Erzsébet királyné-körút sarkán a Suciú-házban

november hó 28-án este tartatik meg

a „Park-vendéglő“

ünnepélyes megnyitása.

Valódi hegyaljai borok, kitünő sör. Tiszta, izléses konyha, melyre abonenseket is elfogadunk. Reggeli kávé süteménnyel 24 fillér.

A nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja

3640

a „Park“-vendéglős.

Telefon szám 646.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a **Gróf Zselénszky Róbert zimbri erdőkezelőségének aradi faraktárának kezelőségét átvettem**, és ezt az uradalom elvei szerint úgy mennyiségileg, (Kocsirakományonként vagy bármely kisebb mennyiséget) mint a minőségben kifogástalanul fogom a közönség rendelkezésére bocsájtani.

Tömör kirakásu teljes öl száraz fát szolgáló ki.

Együttal van szerencsém a t. asztalos mester urakat értesíteni, hogy elsőrendű fűrészelt tölgyfapalló és deszkával minden széles, hossz és vastagságban a legjutányosabb áron szolgáló.

Arad, 1608. június hó 10-én.

Tisztelettel

2237

Obláth Béni.

a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezete“ képviselője.

A fűtési idény alkalmasból ajánlunk:

Porosz Salon Kőszent,
Porosz Dió Pirszenet,
Porosz Légszesz Kokszt,
Zsilvölgyi Salon Kőszent.
Vasaláshoz darabos Bükkfaszenet

Ugy faszen, mint összes Kőszent és Kokszt fajok Boros Béni-tér 2. sz. szenttelepünkön rostálva, kő és pormentesen kezeltetnek — Szállítványainkat pontosan mérve plombázott zsákokban teljesítjük és csakis elősmert legjobb elsőrendű minőséget szállítunk. Házhoz szállítást saját kocsijainkkal eszközöljük. 3581

Szíves megkereséseket Telefon sz. 139. vagy Andrassy-ter 14. sz. üzletünkben kérünk.

Uj!

Tűzgyújtás papir és lágyfa nélkül „Lapidim“ tűzalggyújtóval, 2 nagyságban, 1 csomag 10 drb. 20 és 30 fill.

Uj!

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése

Arad, Andrassy-tér 14. szám

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. l. em.

Telefon 394. sz.

Telefon 394. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1908. november hó 28.

Keresünk:

Aradra: 2 fűszer szakmabeli segédet, 2 irodistanót és 1 egy-két évi gyakorlattal bíró könyvelőt.

Vidékre: 1 gabonabevásárlót, 5 fűszer és vegyes, 4 fűszer, rőfös és rövid, 2 rőfös és divat és 2 kézmű szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelvismérettel bíró segédet, több tanoncot.

Alánlunk:

Női irodai alkalmazottakat, kik az Aradi Kereskedők Köre női kereskedelmi tanfolyamot hallgatták, a gépirásban és levelező gyorsírásban jártasak, 1 a kettős könyvvitelben jártas, szorgalmas irodatisztet esti foglalkozásra, 1 pénztárosnőt, továbbá 3 fűszer és csemege, 4 vegyes, 2 kézmű, 2 divat, 1 rőfös, 2 rövid és fűszer és 2 vas, szerszám és fűszer szakmabeli segédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA

Klein Sándor,

titkár.

411

igazgató.

Keppich Zsigmond,

Ideggyengesség
Vérszegénység

• a leghathatósabban leküzdhető a

Guborforrás

viszével használt kúra által, mely lényegesen elősegíti a hólyagtervezés feladatát, vagy az orvosi feladatokat.

Kapható az összes gyógyszertárban, élelmiszerboltban és ártányváltó-üzletekben. Árnyékban.

5897

Igen jó eredménnyel alkalmazzák

MATTONI FÉLE
GIESSHÜBLER
SÁVANYUVIZ

a légutak megbetegedésénél, a garat és hörgők hurutjánál, tüdő- és mellhártya-gyulladásnál.

A dugó építése

Steckenpferd-Lilium-tejszappan

a legkitünőbb a bőrnek. — 2275

Bergmann és Társa Drezda és Teschen a/E., volt és marad a naponként bőrszerű elismerő levelek szerint a leghathatósabb gyógytejszappan pattanások ellen. A bőrt állandóan finoman, puhán tartja és rózsaszínű teint ad neki. Darabja 20 fillert kapható a gyógytárakban, drogueriákban, illatszerekkereskedésekben és borbélyüzletekben.

A következő ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

80,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Várnai: A francia rémuralom, Várady A.: Reg. rajzok Petőfi életéből, Baróti L.: Petőfi adomák, Ritoók E.: A nagy véletlen, Pekár: Tatárabság, Tábori—Székely: A család Budapest, dr. Guthi S.: Az éjszakai Budapest, Bánó: Bolyongásaim Amerikában, Jenovay: Vitorlával a föld körül, Brehm Alfréd: Az állatok világa, Faber: Egy szerzetes naplótöredéke, Stein Aurél: Homokba temetett városok, Mikszáth: A Noszty fiúk esete, Lőrinczy: A rétek lelke. Szini Gy.: Lelki kalandok, Kober: Idegenek, Sas E.: Az utolsó állomás, Szántó és Tábori: Nyomor és bűn a gyermekvilágban, Borszem Jankó naplója 1909-re, Váradi Ant.: A néma bűn, Smomaházy I.: Estétől reggelig, Kabos E.: A jövő félszke, Jób Dániel: Ifjúkor.

Némethen: Wasner G.: Dornroschen (Roman) Stilgebauer: Die blaue Blume Malot: Heimlich, Artibaschew: Sanin. Hornung E. W.: Ein Dieb in der Nacht, Veith Mizzi: Komtessens Tagebuch, Saussay V.: Frauenärzte, Heimbürg W.: Über steinige Wege, Croker B. M.: Das spanische Halsband, Rheinau K.: Dem Lichte entgegen, Stratz R.: Herzblut, Harder A.: Irdische und himmlische Liebe, Oertzen M.: Lebensfrühe, Verloren Land, Höcker O.: Die verbotene Frucht, Ballestrem: Die Dame in Gelb, May Karl: In den Cordillern, Boy Ed I.: Ein Echo, Zobeltitz: Die Kinder des Herrn von Harthausen, Wölfling-Adam vic: Meine Memoiren, Stilgebauer E.: Das Liebesnest, Conrad J.: Im Taifun

Kölcsöndíj havi 1 kor. 20 fill, vagy köte-tankint fizetve 8 fillér.

A könyvek újak és tiszták!

Vidéki bérlők

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsöntári díj havi 1 kor. 40 fill,

vagy füzetenként 14 fill.

Szirmay: Háromtól hatig, Férjek vonata, Szerelmes utcák, D'Albert: Tifland, Jacobi: Van de nincs, Curtis: Sorentói emlék, Nádor: Kimegyek a temetőbe, Zerkovitz: Barcarolla, Csibikém. Kunkel: Nagysád akar tőlem kis babát? Ormay: Dicsértessék... Ha te engem, — ha én téged... Nincsen olyan barna leány... Huber: Magyar hősök, Fall: Szerencse malacok. Rubens: A hollandi leány, Haven: csavargó, — Strauss O.: A részeg leány.

A zenemű kölcsöntár 5-ik pótlógyűjteménye is megjelent és ingyen kapható.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése.

KERPEL IZSÓ,

401

könyv-, zenemű és papírkereskedése Aradon.

Telefon 333. sz.

BAKÁCS MIKSA angol női divattermék

a Minorita-palotában nyitotta meg. (Mezzanin.)

Folyékony
Somatose
 kitűnő szolgálatot tesz
 az emésztésnél, gyenge gyermekeknek vagy felnőtteknél.
 Kapható a gyógyszer-tárakban vagy drogueriákban.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
 a Horgony-Pain-Expeller**

egy régióknak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényéknél, esúznál és meghűléseknél, bedörzseléséknél használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K1.40 és K2.- és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török László gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 nos. Mindennapi szétküldés.

3137

Storm Slipper
 és
HÓ-CZIPUK
 könnyűek, elegánsak és tartósak.

WELLSCH FRANKL & CO.
 RUBBER SHOE COMPANY
 WIEN, LEINBRUNNENSTRASSE 12-14

Kaphatók Aradon:
 Guttman és Berger,
 Münz I., Meisl és Adler és Weinberger János kereskedésében.

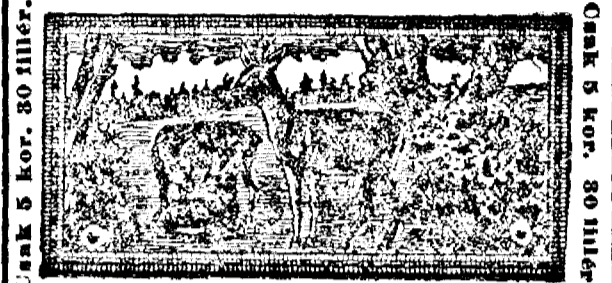

Szőnyegnek verseny nélkül való áron közvetlen megszerzése.

A gödingi termelő- és kereskedelmi társaság (Produktiv- und Handels-Gesellschaft in Göding) közvetlenül a fogyasztóknak köldi elsőrangú díszszőnyegait vastag senilléből, mindkét oldalon egyforma, páratlanul kitűnő minőségben és csodálatos mintával, a megtévesztésig hasonlít a valódi smirnai kötött szőnyeghez, szintartásért jótállás

Fali szőnyeg senilléből 5 K 30 f.

100 cm. széles, 200 cm. hosszú.

A szoba legszebb ékessége, a legpraktikusabb ajándék.

Pompás perzsa minták, továbbá állatok, kutya, szarvas, őzcsalád, oroszlan, hattyu, róka stb. Fali szőnyegeink kivétel nélkül legelsőrangú minőségűek, a nedvesség nem hatolhat át rajtuk és a legjobb higiénikus védelem a meghülés ellen.

Elegans ágyelők

ugyanabból a kitűnő anyagból 1 kor. 60 fill. — Lambrekén (ablakvédő), nagyon elegáns, bordó és olív, 120 cm. széles, 140 cm. magas, igen elegáns bordúrral és rojttal 5 kor. 50 fill.

Rendkívül finom szalonszőnyegek

a legelegánsabb perzsa és secessziós mintákban.
 140 cm. széles, 200 cm. hosszú 7 K 160 cm. sz., 250 cm. h. 10 K
 180 " " 270 " " 13 K 200 " " 300 " " 14 K

Minden megrendelő el lesz ragadtatva a minőségtől. Szétküldés utánvétellel. Meg nem felelés esetén szíves kicseréles, vagy a pénz visszaküldése.

Produktiv. und Handels-Gesellschaft **Brammer & Stern**
 GÖDING Nr. 61. sz. (Morvaország) — Számtalan elismerő irat. 5719

NOXIN

A LEGJOBB CZIPÓ-KREM.

NOXIN

A szabadalmaz. Kulcsoval.

Minden jobb üzletben kapható.

HOCHSINGER TESTVÉREK BUDAPEST.
 Főraktár: Aradon: ARADI CZIPÉSZEK TERMELŐ SZÖVETKEZETE. 5788

Meghívás.

Az Általános Fogyasztási és Termelő Szövetkezet

1908. december hó 6-án, d. u. 2 1/2 órákor, a városháza kis-
termében fogja megtartani

rendes évi közgyűlését,

melyre a t. c. üzletrész tulajdonosok meghivatnak.

Napirend:

3658

1. Igazgatóságj elentése az 1907/8-iki üzletévről.
2. Felügyelő-bizottság jelentése
3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és felügyelő-bizottság részére.
4. Indítványok.
5. Igazgatóság kiegészítése és 3 felügyelő-bizottsági és 2 póttag választása.

Az igazgatóság.

Elismerő oklevél: Nyíregyháza Kitüntetve: Pécs, Temesvár.

„Lapidim” tűza'ágyujtógyár részvénytársaság
Nagyberezna, Ungmegye.

Aradi iroda és főraktár: — Spira Mórnál.
Andrássy-tér 3. szám.

Telefon szám: 680. sz.

„Lapidim” segítségével aprófa használat nélkül gyűjthetjük meg a tűzfát; erre szolgál a legkisebb, tehát legolcsóbb faágyujtó k.
Közvetlenül minden más gyúlékony anyag igénybe vételére nélkül lehet a szénágyujtó „Lapidim”-mal, a kőszén és pirszén (kasz) meggyújtani.
A kazán ágyujtását, melyre eddig kőszénre kellett tüzfát pazarolni, szintén a célra szolgáló „Lapidim”-mal könnyelműen elláthatjuk.
Még lényegesebb a megtakarítás a szénágyujtó használatánál, midőn egy szénágyujtó (nemcsak az aprófát teljesen nélkülözhetővé teszi egy ágyujtó, még sem kerül 3 fillérrel többre. Számtalán önszert képvisel az a megtakarítás is, melyet azáltal érünk el, hogy minden ágyujtást egy darab „Lapidim”-mal eszközölünk. A fátval való ágyujtósnál nem állott módunkban pontosan mértéket tartani és néha egész felesleges módon pazaroltuk a mind-nyakább dráguló tüzfát.

Kapható minden fűszer, vegyes, festék és vaskereskedésben.

Nagy és kicsinybeni raktár: Nagy Farkas, Knoffel ároly és fia, Pollák József és Weisz David üzleteiben. — Vízontelárutóknak megfelelő kedvezmény.

Valódi orosz, Caravan és chinai

TEÁK

eredeti csomagokban és kimerve

Valódi Jamaikai

RUMOK

ismert saját töltésű üvegeinkben

Legelőnyösebben ösmert bevásárlási hely:

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedés

ARADON.

Leírás szám 151

Nagy könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Befizetendő

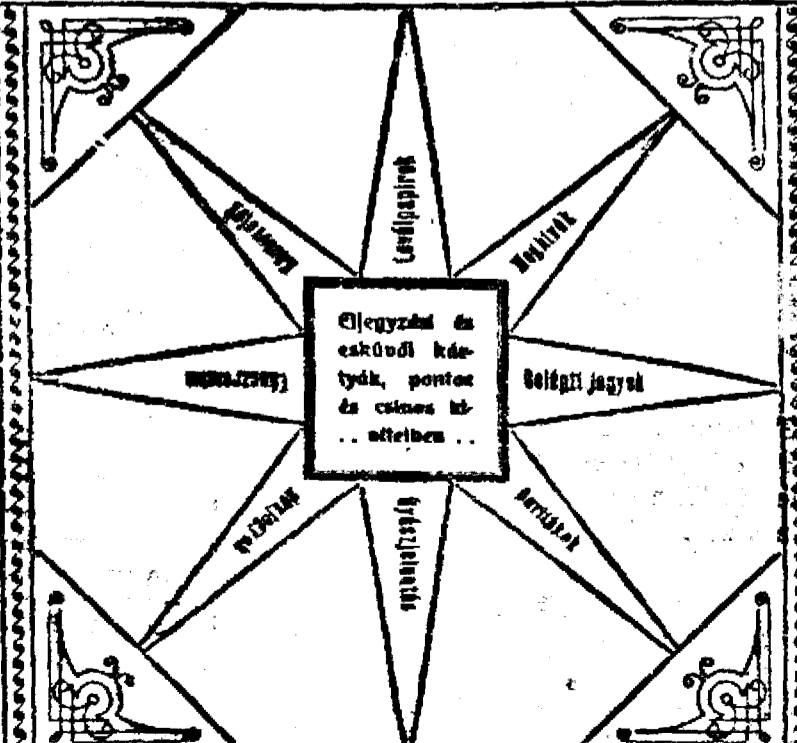
KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Résztve minden bevételből és a mai kor igényeinek teljesen megfelelően felszerelt

NYOMDÁJÁT

hol mindenre való igénytől minden munkát gyorsan, pontosan és a legmodernebb technikával minden árban készítenek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

- Hetyken:
- 1 évre . . . . . 24 korona.
  - 1 hátra . . . . . 2 korona.
- Évesben:
- 1 évre . . . . . 26 korona.
  - 1 hátra . . . . . 2 kor. 40 f.
- Külföldi felírás 15 f.
Kiadóhatalm . . . . . 10 f.

<p>Köszenet</p> <p>Belföldi szén Porosz szén Karwini szén Osztrai kovácszás Keksz Brikett Faszén</p>	<p>Szállít waggonszámra, vala- mint évi kötésre</p> <p>Klár Andor</p> <p>DEBRECZEN, Miklós-utca 23. szám. Telefon interurbán 445. Sörgőzeim: Klár Andor.</p> <p>Kérjen ajánlatot.</p>	<p>Meszet</p> <p>Kizárólag fával égetett bíharmegyei (Élőse-Rév-Mezőteleg) Tehér darabos mész. Évi termelés 1000 Wagon.</p> <p>Meszet</p>
---	---	---

<p>Óh jaj!</p> <p>Megfojt ez az átkozott köhögés!</p>	<p>Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású</p> <p>Enger mellpasztillái, az ótvágyat nem rontják és kitűnő ízűek. Doboz 1 korona és 2 korona. Próbadoboz 50 fillér. Fő- és szétküldés raktár: "NÁDOR" GYÓGYSZERTÁR Budapest, VI., Váci-körút 17.</p>	<p>Éljen!</p> <p>Enger mellpasztilla csakhamar meggyógyított!</p>
<p>Kapható Aradon: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hajós Árpád, Krebsz Géza, U. Kossuth Pál, King Lajos, Rozsnyay J. örök, Hauer Lajos, Vojtek Kálmán gyógyszerárakban. Vojtek és Weiss drogeriáknál. Győrökön: Masznik Dániel gyógyszerárakban. Magy.-Pécskán: Adler Gy. Lajos gyógyszerárakban. Ó-Pécskán: Rókszin János gyógyszerárakban. Simándon: Csiky Lukács gyógyszerárakban. Szikszón: Püredy Ede örök. gyógyszerárakban.</p>		

Műzsi
Aradon

Ajánlom!
a legdivatosabb és legtartósabb loden és bársony **ősz** kalapokat páratlan olcsó árak mellett

Kirakalamban

Műzsi
Aradon

A jó sárczipő
az egészség fenntartója.
Kapható nálam eredeti angol gyártmányban

Kirakalamban

171

1908. évi 5290. szám kbhiv.

Versenytárgyalási hirdetés.

Az alulírott kir. kőszénbányahivatal 1909. évi 550 q. széna, 100 q. szalma és 400 q. zab szükségletének biztosítása céljából f. évi december hó 15-én délelőtt 10 órakor nyilvános versenytárgyalást fog tartani.

Ennélfogva felhivatnak ezen részt venni kívánók, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott zárt írásbeli ajánlatuk „Ajánlat széna, szalma és zab szállításra” jelige alatt a zsilvölgyi m. kir. kőszénbányahivatalhoz címezve f. évi december hó 15-én délelőtt 9 óráig nyuítsák be.

Bánatpénz fejében a megajánlott árak megfelelőleg kiszámított érték 5%-a készpénzben, vagy óvadékképes érték-papírokban, az ajánlatok beadására kitűzött határidőt megelőző nap déli 12 óráig a zsilvölgyi m. kir. kőszénbányahivatali pénztárba befizetendő, melyről szóló pénztári nyugta az ajánlathoz melléklendő: megjegyezvén, hogy az értékpapírok a bpesti áru-és értéktőzszen legutóbb jegyzett árfolyam szerint, de nem névértéken felül vétetnek számításba.

A beérkezett ajánlatok a zsilvölgyi m. kir. kőszénbányahivatal irodájában f. évi december hó 15-én délelőtt 10 órakor bizottságilag fognak felbontatni, melyen az ajánlattevők is résztvehetnek.

Ajánlatok külön szénára és szalmára és külön zabra is tehetők. A szállítási feltételek a zsilvölgyi m. kir. kőszénbányahivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők, esetleg kívánatra postán is megküldetik.

A kőszénbányahivatal előtt ismeretlen ajánlattevők megbízhatóságukat illetékes iparhatóságuktól beszerzendő bizonylattel igazolni tartoznak.

Az ajánlatokban határozottan kiteendő, hogy ajánlattevő a szállítási és szerződési feltételeket ismeri s annak magát minden tekintetben aláveti.

Az előírt feltételeknek meg nem felelő, szabályszerűen ki nem állított, későbbben beérkező, vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Petrozsény, 1908. november hó 23-án.

3644 M. kir. kőszénbányahivatal.

— Városi és megyei telefon 663 szám. —

Teljesen szolid alapon:

Valódi Nowotny féle vadászfegyverek, flobertek, piszolyok, revolverek,

továbbá kitűnő Gramophonok, hegedű és fuvó hangszerek, fényképezőgépek és párisi táv- és látcsövek, ugyszintén eredeti Heim-féle Meidinger kályhák készfűtés, vagy árfelemelés nélkül csekély havi törlesztésre, megtekinthetők és rendelhetők 3367

Rudas Samu
bizományi irodájában, Asztalos Sándor-u. 10.

Kérjen árjegyzéket.

— Elsőrendű összehűtésesek —

Csillagszóró gyertya.

Meglepő fényhatású, ártalmatlan tűzijáték a karácsonya díszítésére.

== Kényelmes, egyszerű kezelésű. ==

Teljesen veszélytelen, füst és szagnélküli készítmény.

Egy doboz ára 12 drb. tartalommal 40 fillér, darabja 4 fillér.

Óriási csillagszóró drbja 60 fill.

Kapható egyedül:

Rozsnyay Máttyás
gyógyszerárakban 301

Arad, Szabadság-tér.

Valódi

OROSZ ÉS CHINAI TEÁK.

Legfinomabb 1351

ANGOL RUMOK.

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

— Városi és megyei telefon szám 455. —

PAGLIANO-SYRUP

Legjobb vértisztító szer

ERNESTO PAGLIANO profesor Nápolyban.

Calata S. Marco 4.

3619

Bevezte a hivatalos olasz gyógyszerkönyvbe. **Kitüntetve** a gyógyszerészeti kiállításon 1894-ben, a Hygienikus kiállításon 1900-ban és majlandi nemzetközi kiállításon 1906-ban az **aranyéremmel**.

Üvegekben, dobozokban (poralakban) valamint comprimált táblákban (pixulák) minden nagyobb gyógyszerertárban kapható

Kérje mindig Ernesto Pagliano, Nápoly védjeggyel. Megrendelés vagy tudakozódás miatt tessék Real-Apotheke Sokrate Bracchetti-Ála (Súdtírol) fordulni.

33708—1908. sz.

Hirdetmény.

Az 1908. évre kivett országos betegápolási pótdó lajstromot az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-a értelmében 8 napi közszemlére kitesz-

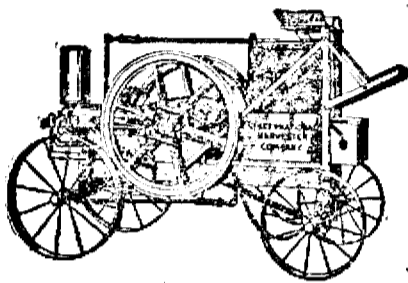
szük f. évi november hó 26-tól kezdődőleg.

Felszólamlások a kitétel napjától, új adózókra nézve az adókönyvecskébe történt bejegyzés napjától számított 15 nap alatt a városi tanácsnál nyújtandók be.

Arad, 1908. évi november hó 17. napján.

A városi tanács

Versenyen kívüli árak **600 korona-tól** kezdve.

Versenyen kívüli árak **600 korona-tól** kezdve.

Eredeti amerikai **International Motorok**. Legolcsóbb üzem, takarmánykamrák és ipari célokra. — Legegyszerűbb szerkezet. Legmesszebb menő szavatosság. Tengeriszárlépők, Ohio és Tornado; Szecskavágók, Répazuzók, Morzsolók, Darálók, Takarmányfűlesztők.

Legelőnyösebben szállít 461

Kovács Soma és Tsa Arad,

a Mc. Cormick J. H. C. chicagói és Kühne E. mosoni gépgyárosok vezérképviselői.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiu tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Használt

ólom

megvételre kerestetik

Bazár megnyitás.

Van szerencsém a m. t. közönség b. tudomására hozni, hogy Boros Béni-tár 9. szám alatt (Schill-ház) egy

OLCSÓ BAZÁRT

nyitottam. Mindennemű bazár-tárgyak sokkal olcsóbban szerezhetők be, mint bárhol. Remek karácsonyi ajándékok. Mindennemű fehér himzések, és monogramok ugy selyemben, mint aranyban a legolcsóbb árban elfogadtatik. Olcsó és szép kézi munkák kaphatók.

ELSŐRANGU ELŐNYOMDA

Becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Schwarcs Ilonka, tulajdonos.

Nagymennyiségű

plé-pánt és maculatura

jutányos áron

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

DISZMŰMUNKÁK
MONTIROZÁSOK
IRÓMAPPÁK.

ARADI NYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZETE

TELÉFON 151. 52.

ARAD, SZÉCHÉNYI TÉR 10.

LEGOLCSÓBB ÉS LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

LEGKÖZELBBI ÉS LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

LEGKÖZELBBI ÉS LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

LEGKÖZELBBI ÉS LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

DISZDOBOZOK
FÉNYKÉPTARTÓK
AMATŐR KÖTÉS.

KÖNYVKÖTÉSZETŐNKET,
MELY A LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS
MELY A LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

LEGKÖZELBBI ÉS LEGTARTÓSBÓB KÖNYVKÖTÉS

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivataloknál teljesen ingyen ad a kiadóhivatal:
 Arad, Főherceg-utca 22. szám.
 Telefon szám: 151.

Tudakozódásnál kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Am apró hirdetések előre fizetendők.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban:
 József főherceg-utca 22. szám.
 Telefon szám: 151.

Ha az év végén minden sor egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűk 5 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánló apró hirdetés 20 sorig 50 fillér, minden további sor 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50-60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

Akinek

ismeretség híján

házasfőre,
 özvegyre,
 élettársra,
 kényvelőre,
 segédre,
 leányra,
 gazdatisztára,
 kocsisra,
 csellósra,
 kertészre.

kocsisra,
 gazdaszónyira,
 szakácsnőre,
 szobalányra,
 házi- vagy
 trolaszolgára,
 pénzbeszedőre,
 házmesterre,
 stb.-re
 van szüksége.

Aki

bérbeadni kíván

szobákat,
 házat,
 vadászterületet,

kocsit,
 lovat,
 halászatot,
 telket,

Aki

eladni kíván

butort,
 szőnyeg,
 bort,
 gyümölcsöt,
 gabonát,

üzletet,
 műhelyt,
 lakást stb.;
 vagy

Aki

szükségét vétel vagy bérbevételek céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván; legbiztosabbban ér el, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“
 kis hirdetés
 rovatát használja.

Eveszett

A Neuman-palota, Batthyányi-utcán át a Pécskai-uton, Buzsáig 1 papirzacskóban 67 korona és 74 fillér. Miután nagyon szegény ember az elvesztője, a kinek ez igen nagy kár, mert meg kell fizetnie, kéri a becsületes megtalálót, hogy azt a Mihály és Bruckner cégnél átadni sziveskedjék.

Téglaégető mester

keres állandó alkalmazást. 15 évi gyakorlattal és jó bizonyítványokkal rendelkezik. A kör- és szabadkemenében való égetést elvállalja. Cím: Horváth Lajos Arad, Legelő-sor 8. 3660

Két jó családból való

és szorgalmas leány, ki magyarul, németül és románul beszél, elárúsi tónőnek ajánlkozik, — lehetőleg cukrászda vagy hentesüzletbe, — szerény feltételek mellett. Egyikük már egy évig volt ezen minőségben elsőrendű hentesüzletben alkalmazva. Cím a kiadóhivatalban. 3657

Két szép finom télikabát

első árban eladó. Megtekinthető 11 órától 4-ig. Atzél Péter-utca 2. szám. 3662

Kiadó!

Két egymásba nyíló szoba Rákóczi-utca 25. sz. a. 3654

Jó karban lévő

kétoktávós zongora azonnal megvételre kerestetik. Címet a kiadóhivatal továbbít. 3653

Elárúsi tónő,

intelligens, jó modoru, elsőrendű üzlet részére detail elárúsi tásra kerestetik. Ajánlatok Megbízható címen a kiadóhivatalba intézendők. 3650

Irodába kerestetik

fiatalember egy-két évi irodai gyakorlattal. Ajánlatok „Fűszerkereskedő” jelíggel a kiadóba kéretnek. 3651

Kiadó!

Egy nagy pinces raktárnak kiadó Rákóczi-utca 25. sz. a. 3654

Szögjobb francia divatlap

a „La Toilette Moderne”. Ára számonként 1 kor. 20 fill. Kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-u. 201

Keresek azonnali megvételre

fűszer- és vegyesáruhoz berendezést. Ispravnic P. Octavián, Székudvar. 3648

Keresek

négy ügyes elárúsi tónőt, csak azok ajánlkozzanak, akik voltak már üzletben alkalmazva. Bővebbet a kiadóban. 3637

Szellő özpár

bak és suta, 1 $\frac{1}{2}$ évesek, eladó. Megkereséseket „Vadaskert” alatt a kiadóhivatal továbbít. 3428

Ügyes keresztény segéd,

ki a fűszer, vas- és rövidáru szakmában jártas, vidéki üzletbe felvétetik. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével, „Ügyes” jelíggel a kiadóhivatal továbbít. 3596

Eladó házak.

Mórián-utca 7. számú és Mikos Kelemen-utca 8. sz. Bővebbet ugyanott. 3811

Két szobából álló

butorozott garszon utcai lakás azonnal kiadó. Ötvös-u. 16. 3617

Házinyulak.

Kék, ezüstszőrű, ugymint Belga fajnyulak eladók. Bővebbet Révay-utca 11. 3655

Ajánlok

napi áron szalonnát, zsirt, füstölt husokat és kolbászokat. Árjegyzékkel szolgállok. Garai Károly, Arad. 3448

Egy jó forgalmu vendéglő

betegség miatt eladó vagy bérbeadó. A vételhez kevés pénz szükséges. Bővebbet Bercsényi Miklós-utca 32. 3508

Boczkó-utca 2. számú

és Boros Béni-tér 3. számú házak szabad kézből eladók. Bővebbet Boros Béni-tér 3. szám, lisztüzletben. 3527

Veszek könyvtárat,

egy-egy könyvet és hangjegyeket legmagasabb áron. 80,000 kötetes kölcsönkönyvtár és zenemű-kölcsönző intézet. Telefon 885. sz. Kerpel Izso könyv- és papirkereskedése, Aradon. Ugyanott tanuló felvétetik. 3161

4 polgárit végzett ifju

mint irodai gyakornok havi 30 kor. fizetéssel alkalmazást nyer. Írásbeli ajánlatok a kiadóhivatalhoz intézendők „Gyakornok” jelíggel. 3635

Egy teljesen jó karban lévő

utazó bunda és lábzsák eladó. Cím a kiadóban. 3639

Keresek azonnal

2-3 szobából álló lakást minden mellékhelyiséggel. Ajánlat a kiadóban adandó 3645

150.000 korona vagyonnal

biró hajadon, földbirtokos leánya, 21 éves, férjet keres. Azonkívül még több száz vagyonos parthie előjegyzésben, úgy hogy minden igénynek bármikor megfelelhettünk. Forduljon minden házasulandó Schlesinger céghez, Berlin 18. 3641

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására hozni, hogy válogatott készlet

modeljeim

az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan fölszerelt raktáram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a legszerényebb igényeket tudom elégszteni. Számos látogatásért esd 3281

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11. I. em.

(a Glöck húscafnokkal egy házban.)

Gyászkalapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

500 koronát

fizetek annak, aki Bartilla-fogvizetnek használatát mellett, üvege 50 fill. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büszk. Bartilla A. Örökösök, (R. Winkler) Wien, 19/1 Sommer-gasse 1. — Kapható Aradon minden gyógyszerárban, különösen Földes Kelemen-nél, Deák Ferencz-utca 11. sz. és Rosnyay Mátyás-nál, Szabadság-tér. Kérjük mindenütt határozottan Bartilla-fő fogvizet. Hamisítványok tejeleget. 100 díjaztatnak. 622

Már csak rövid ideig tart

Végeladás
Nádlér Lajos,
 női- és férfi-divatáru üzletében

hol az áru minden elfogadható árban lesz árusítva.
Ne mulassza el senki ezen alkalmat. 3656

21404—1908. kh.

Hirdetmény.

Berkovits Béla aradi lakos Polt. Pécskai-ut 17. sz. a. telkén egy üvegcsiszoló, művegező és tükkögyár felállítására telepengedély iránt folyamodván, az 1884. évi XVII. t.-cz. 27. §-a értelmében a telep helyszín tárgyalására határidőül folyó évi december hó 5. d. u. 3 órája kintüzetik, a melyre az érdekeltek ezután is meghivatnak azon észrevétellel, hogy a telep helyszíni és tervrajza, valamint az üzem módjának leírása a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál folyó évi december hó 5-ig, mindenkor a hivatalos órák alatt betekinthezők s a netáni észrevételek írásban ugyanott, előszóval pedig a helyszíni tárgyalás alkalmával megtekinthezők, mert a mennyiben ilyenek nem említettének, s ha köztekin-tetek gátlólag fel nem merülend-nek, a telep engedély az idézett törvény 80. §-a rendelkezéséhez képest ki fog adatni.

Arad, 1908. évi november hó 25-én.

Sarlot,
 főkapitány.

FISCHER

Karácsonyi

Kiállítása

az óriási hosszú teremben!

Az aradi közönség nem tudja szétválasztani karácsony ünnepét Fischer Simon Nagy Áruházától.

Bámulatos szervező-képességgel, ritka szorgalommal, évről-évre, újabb karácsonyi meglepetést szerez nekünk Fischer Simon.

A tavalyi tárlatot nem lehet egykönnyen elfelejteni. Az óriási hosszú terem tündöklő fénye nyomot hagyott mindenkiben. Csodákat beszéltek erről a tárlatról, mely által Arad egyszeriben a legfejlettebb kereskedő városok közé emelkedett.

S ha most azt mondjuk, hogy az **idei** karácsonyi kiállítás

az óriási hosszú teremben,

messze túl fogja szárnyalni a tavalyit is, úgy ez fényes erőpróbája lesz Fischer Simon Nagy Áruházának.

1101

Megnyilik

vasárnap, november hó 29-én

s meleg pártfogásába ajánljuk Arad és vidéke tisztelt közönségének.